

POLSKA AKADEMIA NAUK · INSTYTUT SŁOWIAŃSTWA

ATLAS GWAR BOJKOWSKICH

Opracowany
głównie na podstawie zapisów Stefana Hrabca
przez Zespół Instytutu Słowianoznawstwa PAN

pod kierunkiem
JANUSZA RIEGERA

Tom VI

Część 2. Komentarze do map 296—351

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ATLAS GWAR BOJKOWSKICH

Prace Slawistyczne

49

Komitet Redakcyjny

Redaktor

MIECZYŚLAW BASAJ

Członkowie

Bazyli Białokozowicz, Wiesław Boryś, Halina Janaszek-Ivaničková, Hanna Popowska-Taborska

ATLAS GWAR BOJKOWSKICH

Tom VI — część 2

POLSKA AKADEMIA NAUK · INSTYTUT SŁOWIANOZNAWSTWA

ATLAS GWAR BOJKOWSKICH

Opracowany

głównie na podstawie zapisów Stefana Hrabca
przez Zespół Instytutu Słowianoznawstwa PAN
(Wanda Łukasik-Szulowska, Janusz Rieger,
Ewa Wolnicz-Pawłowska)

pod kierunkiem

JANUSZA RIEGERA

Tom VI

Część 2. Komentarze do map 296—351

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

1986

Publikację opiniował do druku

KAROL DEJNA

Mapy i komentarze opracowali:

Wanda Łukasik-Szulowska 296—312, 350 (także Indeks wyrazów), Janusz Rieger 331—349 (także
Zakończenie i Summary), Ewa Wolnicz-Pawłowska 313—330, 351.

Opracowanie graficzne map

Barbara Jaworska

Praca wykonana w ramach międzyresortowego programu badań nr MR III. 13

© Copyright by Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław 1986

PL ISSN 0208-4058
ISBN 83-04-00310-4 całość
ISBN 83-04-02074-2

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław 1986.
Nakład: 600 egz. Objętość: ark. wyd. 14,90, ark. druk. 4,63+56 map.
Papier druk. sat. kl. IV, 70 g, B-1. Oddano do składania 1985-03-29.
Podpisano do druku 1985-12-09. Druk ukończono w styczniu 1986.
Wrocławska Drukarnia Naukowa, Zam. 3179/85. R-7 Cena cz. I-II zł 350.—

SPIIS TREŚCI

I. Wstęp	7
Wykaz punktów Atlasu	8
Wykaz skrótów	10
II. Komentarze do map (296—351)	12
III. Zakończenie	57
Summary	63
Indeks wyrazów	68
Spis map	72

I. WSTĘP

W niniejszym tomie prezentujemy leksykę dotyczącą określeń czasu, świąt i zwyczajów (dokończenie), rozmaite przysłówki, partykuły, spójniki, przymiotniki i czasowniki.

Szereg map, zwłaszcza przedstawiających przymiotniki i czasowniki, opracowano na podstawie zebranych odpowiedzi na pytania o pojęcie, a nie o wyraz, np. „mówić, rozmawiać”, „strzec, pilnować”, „tłusty”. Informatorzy podali na ogół jeden lub dwa wyrazy, gdy tymczasem w gwarze może istnieć kilka synonimów, różniących się np. zakresem występowania. Eksploratorzy skupiali się na ogół na określonych leksemach: w przypadku „mówić” wyraźnie interesowano się obecnością lub brakiem wyrazu *hwaryty*, w przypadku „szukać” chodziło przede wszystkim o ustalenie występowania wyrazu *hładaty* itd. Toteż zasięgi niektórych wyrazów można na podstawie tych map określić wcale dokładnie; dotyczy to np. granicy pomiędzy *hwaryty* i *howoryty* (mapa nr 344), występowania wyrazu *hładaty* (mapa nr 349). Natomiast obraz występowania innych wyrazów będzie jedynie przybliżony, np. zasięgi wyrazów *mowyty* i *rozmawjaty* są zapewne większe, niżby to wynikało z mapy nr 344.

Tak jak w tomach poprzednich w komentarzach poza uwagami o etymologii i znaczeniu mapowanych wyrazów staramy się pokazać ich występowanie w sąsiednich gwarach ukraińskich: łemkowskich, zakarpackich, huculskich i nadszańskich, a także naddniestrzańskich (co w odniesieniu do sąsiednich gwar naddniestrzańskich jest bardzo utrudnione przez brak odpowiednich materiałów porównawczych).

Kolejny (siódmy) tom Atlasu będzie zawierał oprócz leksyki fonetykę i elementy morfologii bojkowskiej.

W lipcu 1983 r.

J. R.

WYKAZ PUNKTÓW ATLASU

Punkty w zapisach S. Hrabca

1. Łupków, 2. Kuźmina, 3. Wojtkowa, 4. Ropienka, 5. Ustrzyki Dolne, 6. Łobozew, 7. Wołkowyja, 8. Polana, 9. Kalnica, 10. Wetlina, 11. Berehy Górne (dziś Brzegi Górne), 12. Wołosate, 13. Tarnawa Niżna, 14. Stuposiany, 15. Boberka, 16. Żurawin, 17. Krywka, 18. Łomna, 19. Łopuszanka Lechniowa, 20. Czarna, 21. Ławrów, 22. Wołoszynowa, 23. Bilicz, 24. Libuchowa, 25. Suszyca Wielka, 26. Starzawa, 27. Bąkowiec, 27a. Michowa, 28. Lacko, 28a. Niżankowice, 28b. Błozew Górna, 29. Grodowice, 30. Wola Rajnowa, 31. Stara Ropa, 32. Torhanowice, 33. Strzelbice, 34. Sozań, 35. Spas, 36. Łopuszanka Chomina, 37. Rozłęcz, 38. Jawora, 39. Jabłonka Niżna, 40. Borynia, 41. Sianki, 42. Butelka Niżna, 43. Matków, 44. Zawadka, 45. Ilnik, 46. Jasionka Masiowa, 47. Błazów, 48. Kobło Stare, 49. Bereznica, 50. Wykoty, 51. Rajtarowice, 52. Piniany, 53. Dublany, 54. Łąka Rustykalna, 55. Horodyszcze, 56. Olszanik, 57. Łukawica, 58. Podbuż, 59. Opaka, 60. Schodnica, 61. Podhorodec, 62. Korostów, 63. Tucholka, 64. Ławoczne, 65. Sławsko, 66. Synowódzko Wyżne, 67. Stebnik, 68. Koniuchów, 69. Uherskie, 70. Kosmacz nad Sołotwiną.

Punkty „Ł”

(wg AJDŁ, a punkty 56Ł, 61Ł, 64Ł, 65Ł, 67Ł, 68Ł, 70Ł także wg R)

46Ł Nowosielce, 47Ł Sanoczek, 48Ł Czerteż, 49Ł Prusiek, 50Ł Zboiska, 52Ł Karlików, 54Ł Jawornik, 55Ł Łupków (= punkt 1), 56Ł Komańcza, 57Ł Prełuki, 58Ł Szczawne, 59Ł Morochów, 60Ł Stróże, 61Ł Olchowce, 62Ł Zahutyń, 63Ł Wielopole, 64Ł Jankowce, 65Ł Huzele (w zapisach R — Weremień), 66Ł Łukowe, 67Ł Hoczew, 68Ł Mchawa, 69Ł Wołkowyja (= punkt 7), 70Ł Cisna i Dożyca, 71Ł Rabe, 72Ł Wola Michowa.

Punkty „R”

(wg R)

1R Pakoszówka, 2R Jurowce, 3R Tyrawa Solna, 4R Hłomeza, 5R Dobra Szlachecka, 6R Załuż, 7R Żernica Niżna, 8R Baligród, 9R Solinka,

10R Polanki i Terka, 11R Myczków, 12R Solina, 13R Stefkowa, 14R Wańkowska, 15R Paszowa, 16R Tyrawa Wołoska, 17R Leszczawa Dolna, 18R Borysławka, 19R Makowa, 20R Huwniki, 21R Aksmanice, 22R Młodowice.

Punkty uzupełniające z gwiazdką
(głównie wg OSB)

20a* Mszaniec, 34a* Suszyca Rykowa, 42a* Butla, 45a* Łosiniec, 46a* Isaje, 46b* Turze, 58a* Jasionica Solna, 62a* Orawczyk, 62b* Pławie, 63a* Żupanie, 64a* Różanka Niżna, 66a* Orów.

Punkty uzupełniające „V”
(Varia — wg OSB, U, SD, AUM, KDA i in.)

1V Kozakiwka (dawn. Brzaza, głównie wg U — zapisy O. Sztumf), 2V Wyszków (w U zapisy J. Hałaja), 3V Pidliski (dawn. Niagryn), 4V Szewczenkowe (dawn. Weldzirz), 5V Roztoczki, 6V Cisów (głównie wg U — zapisy J. Puja), 7V Podbereż, 8V Lisowice, 9V Sulatycze, 10V Nadziejów (głównie wg U — zapisy J. Puja), 11V Ilemnia, 12V Suchodół, 13V Jasień (w U zapisy J. Hałaja), 14V Niebyłów, 15V Iwaniwka (dawn. Janówka), 16V Zbora, 17V Grabówka, 18V Maniawa (głównie wg U — zapisy J. Puja).

Punkty uzupełniające „S”
(Słowacja — w niniejszym tomie wg R)

1S Pichne, 1aS Svetlice (dawn. Vilagy), 1bS Hostovice, 2S Zvala, 2aS (na niektórych mapach) Parihuzovce, 3S Vel'ká Pol'ana, 4S Ubl'a, 5S Zboj.

Punkty uzupełniające „Z”
(Zakarpacie — głównie wg DzLAZ i U)

1Z Stara Stuzycza (w U zapisy M. Huchanyecz), 11Z Zabrod (w U zapisy M. Dużeja), 18Z Wyszka (w U zapisy L. Bełeja), 20Z (na niektórych mapach) Luta, 21Z Użok, 24Z Bukoweć, 35Z Turji-Remety (głównie wg R), 37Z Bukiwcewa, 39Z (na niektórych mapach) Łykycary, 42Z (na niektórych mapach) Poroszkowo, 43Z (na niektórych mapach) Turia Bystra, 47Z Rudnykiwka-Izwor, 50Z Nowa Roztoka, 53Z Pidpołozzja i Abranka (w U zapisy L. Bełeja), 54Z Wołoweć, 57Z Werchni Studeny, 58Z Izki (w U zapisy P. Kałabiszki), 60Z Toruń (w U zapisy J. Hałaja).

WYKAZ SKRÓTÓW

Powtórzone tu podstawowe skróty literatury stosowane w Atlasie oraz podano rozwiązania skrótów wprowadzonych po raz pierwszy w tym tomie.

- A — podstawowy kwestionariusz AGB (ok. 600 pytań).
 AGB — Atlas gwar bojkowskich.
 AJDŁ — Z. Stieber, Atlas językowy dawnej Łemkowszczyzny, z. I—VIII, Łódź 1956—1961. Tym samym skrótem oznaczono zapisy terenowe Z. Stieberta, wykorzystane w AGB.
 AJPP — M. Małecki i K. Nitsch, Atlas językowy polskiego Podkarpacia, Kraków 1934.
 AUM — Лінгвістичний атлас української мови, т. II. Rkps. w Instytucie Nauk Społecznych AN USSR we Lwowie. Tym samym skrótem oznaczono materiały, znajdujące się w tym Instytucie, wykorzystane w AGB.
 B — próbny kwestionariusz AGB (ok. 500 pytań).
 BrSE — A. Brückner, Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków 1927.
 C — skrócony kwestionariusz podstawowy AGB (200 pytań).
 CrRV — D. Cránjalá, Rumunské vlivy v Karpatech, Praha 1938.
 CzSR — S. Czambel, Slovenská reč, Turč. Martin 1906.
 DZal — K. Dejna, Leksykalne zróžnicowanie gwar w Zaleszczyckiem, RKJ ŁTN V 1957, s. 77—129.
 DzLAZ — Й. О. Дзєндзелівський, Лінгвістичний атлас українських народних говірок Закарпатської області УРСР, I—II, Ужгород 1958—1960. Tym samym skrótem oznaczono dane zaczerpnięte z rękopisu t. III i materiały.
 DzLP — Й. О. Дзєндзелівський, Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі, Київ 1969.
 DzTM — Й. О. Дзєндзелівський, Спостереження над термінологією народної метрології говірок закарпатської області. Ужгородський державний університет. Наукові записки, т. XI, Діалектологічний збірник, 1955, s. 81—140.
 FalLB — J. Falkowski, B. Pasznyi, Na pograniczu lemkowo-bojkowskim, Lwów 1935.
 HorKB — О. Горбач, Південнолемківська говірка й діалектний словник села Красний Брід бл. Меджилаборець (Пряшівщина), Мюнхен 1973.
 HorR — О. Горбач, Північнонаддністрянська говірка й діалектний словник с. Романів Львівської області, Мюнхен 1965.
 HorT — О. Горбач, Говірки й словник діалектної лексики Теревовельщини, Мюнхен 1971.
 HrinS — Б. Д. Гринченко, Словарь украинского языка, I—IV, Киев 1907—1909.
 Hrn — Рękopiśmienne materiały S. Grabca do atlasu gwary nadsańskiej.
 JSH — J. Janów, Słownik gwar huculskich. Rkps. w Instytucie Słowianoznawstwa PAN.
 KDA — С. Б. Бернштейн, В. М. Иллич-Свитыч, Г. П. Клепикова, Т. В. Попова, В. В. Усачева, Карпатский диалектологический атлас, I—II, Москва 1967.
 ŁMK — t. I — P. M. Lizanec, Magyar-ukrán nyelvi kapcsolatok, Uzshorod 1970 (mapy 1—180); t. II — Венгерские заимствования в украинских говорах Закарпатья, Будапешт 1976 (mapy 181—390);

t. III — Атлас лексичних мадяризмів та їх відповідників в українських говорах Закарпатської області УРСР, Ужгород 1976 (мару 391—514).

- ŁukPR — S. Łukasik, Pologne et Roumanie. Aux confins des deux peuples et de deux langues, Paris—Varsovie—Cracovie 1938.
- MAGP — Mały atlas gwar polskich, t. I—XIII, Kraków 1957—1970.
- MoS — W. Mossoczy, Słowniczek gwary wsi Stawiszy (rękopis).
- OSB — М. О. Онишкевич, Словник бойківського діалекту у чотирьох томах, Львів 1967. Rkps. w Bibliotece Uniwersyteckiej we Lwowie. Hasła na literę „B” opublikowano w: Славянская лексикография и лексикология, Москва 1966, s. 61—105, zaś na literę „K” w: Карпатская диалектология и ономастика, Москва 1972, s. 300—410. Tym samym skrótem oznaczono materiały słownika.
- PaUH — I. Панькевич, Українські говори Підкарпатської Русі і сумежних областей, ч. I. V Praze 1938.
- R — zapisy J. Riegera z lat 1974—1979.
- RED — J. Rudnycki, An Etymological Dictionary of the Ukrainian Language, Winnipeg 1962 i n.
- S — punkty AGB na Słowacji.
- SD — Studia nad dialektologią ukraińską i polską. Opracował M. Karaś. Kraków 1975.
- SISE — F. Sławski, Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków 1952 i n.
- StDŁ — Z. Stieber, Dialekt Łemków, Wrocław 1982.
- SUM — Словник української мови, I—XI, Київ 1970—1980.
- T — kwestionariusz uzupełniający („targowy”) AGB (70 pytań).
- TaUE — L. Tamás, Etymologisch-historisches Wörterbuch der ungarischen Elemente im Rumänischen, Budapest 1966.
- U — materiały dialektologiczne Katedry Języka Ukraińskiego oraz Katedry Językoznawstwa Ogólnego i Słowiańskiego Uniwersytetu w Užhorodzie (prace dyplomowe i in.).
- VasmES — М. Фасмер, Этимологический словарь русского языка, I—IV, Москва 1964—1967.
- VrIR — E. Vrabie, Influența limbii române asupra limbii ucrainene. Romanoslavica XIV, 1967, s. 109—198.
- WerŁ — I. Верхратський, Про говор галицьких лемків, Львів 1902.
- Z — punkty na terenie radzieckiego Zakarpacia.
- Žel. — Э. Желеховський, Малорусько-німецький словарь, I—II, Львів 1886 (t. II przy współpracy S. Niedzielskiego).

II. KOMENTARZE DO MAP (296–351)

296. Wczoraj — ukr. *учора*. — A 288, B 203, C 101, AJDŁ 301

Zapisy

Fč'era: w zapisach nie zaznaczono akcentu w 2, 3.

Uč'era: *uč'era* 8, 20.

Ůč'era: (*u*)*č'era* 11, 72Ł; *uč'era* 1, 9; *uč'era* 5.

Fč'ora: tym samym znakiem zmapowano *fč'ora-ka* 54; w zapisach nie zaznaczono akcentu w 28, 34, 43.

Uč'ora: tym samym znakiem zmapowano m. in.: *uč'ora* 36, 39, 45, 60, 63, 64, 68, 69; *oč'ora* 61; *uč'oraka* 35.

Ůč'ora: *wč'ora* 15, 50, 67, 16V; *wč'ora-ka* 54; *uč'ora* 44, 59.

Uč'ara: *uč'ara* 1S.

Uwagi do poszczególnych punktów

43 *uč'ora* || *fč'ora* — ten sam stary informator.

Uwagi ogólne

Formy typu *fč'era* występują powszechnie na zachodniej i środkowej Łemkowszczyźnie (AJDŁ), dominują w gwarze nadsańskiej (HrN), w gwarze huculskiej odnotowuje je JSH.

Formy typu *fč'ora* odnotował w południowo-wschodniej części gwary nadsańskiej HrN.

Na Zakarpaciu występują zarówno formy *uč'ora*, *vč'ora*, jak i *uč'era*, *vč'era* (DzTM, niestety bez podania lokalizacji).

Formę *fč'ara* odnotowano w dwu punktach także we wschodniej części gwary nadsańskiej (HrN) oraz na Łemkowszczyźnie (AJDŁ).

297. Wczoraj wieczorem — ukr. *сночи*. — A 290, B 204, KDA 201

Punkty dodatkowe

24aZ Pidpołożzja.

Zapisy

Punkty 56Ł i 68Ł według R, punkty 11V, 17V i 24aZ wg KDA.

Przykłady zapisów:

Sn'očy 5, 8, 20, 37, 41, 46, 61, 65, *sn'ošī* 10, *sn'oči* 12, *sn'očŷ* 9, *sn'očŷ* 64, *zn'očy* 67.

Fčera v'ečerom 3R, *vč'ara v'ečerom* 17R; *vč'ora v'ečēv'rom* 20R, *fšč'era v'ečerom* 68Ł.

Wč'ora v'ečir 16V, *fčora w'ecer* 54, *wc'ora wečir* 50, *uč'ora v'yčir* 60Z, *vč'ora vv'ečir* 6V, 18V, *fč'ara v'ečor* 1S.

Nie zmapowano: *pozazn'očy* 43, *poz'asnočy* 44, *p'ozasnočy* 46, *poz'asnocy* 65 i *pozasn'očy* 6V zapisane obok *snočy* i oznaczające zapewne 'przedwczoraj wieczorem', jak *póz'asnočŷ* w 18V wg OKAD oraz *pozasn'oči* w Libuchorze na południowy wschód od 42a* i w Beniowej na północny zachód od 41 (za OSB).

Uwagi ogólne

Snočy (por. bułg. *snošti* 'ts') występuje także na całym obszarze KDA (na Huculszczyźnie JSH ma też *snoczi*). W gwarze nadszańskiej *snoči* HrN odnotował tylko w 1 punkcie (na południowy wschód od Leżajska), na Łemkowszczyźnie WerŁ ma *znočy*. Na północ od Tarnopola SD notuje wyraz w formie *noči*.

298. Przedwczoraj — ukr. позавчора. — A 289, B 205

Zapisy

Punkty „Ł” według R. Przykłady zapisów:

Peretfč'ora 19R, *pereduč'ora* 57, 64, *p'erytfč'ora* 28, *p'ered'č'ora* 13.

Peretfč'era 17R, *pereduč'era* 3S, *p'ŷretfč'era* || *peŷ* — 64Ł, *pretfč'erai* 1R, *peretuč'era* 5, *p'eretfč'era* 3, *p'eretfč'era* 28a.

P'ozauč'ora 18, 36, 39, 50, 60, 62, 67, 69, *pozauč'ora* 44, 21, 26, 46, 65, 2V, *poz'auč'ora* 41, *pozauč'ora* 43, *p'ozauč'ora* 66, *poz'avč'ora* 58Z, *pozawč'ora* 54.

P'ozauč'era 9, 20, *p'ozauč'era* 10, *pózafč'era* 4, *p'ozauč'era* 7, *poz'auč'era* 12, *pozauč'era* 6, 8, 14.

Nie zmapowano *vnohđ'yvai* 2 (choć we wsi nadszańskiej na północny wschód od 2 zanotowano *unuhđ'y*) oraz *pozafč'erai* 61Ł jako wątpliwe.

Uwagi do poszczególnych punktów

60Z *poz'auč'ora* — nowsze.

Uwagi ogólne

Wyrazy z przedrostkiem *pered-* w określeniach dla 'przedwczoraj' występują również na prawie całym terytorium gwary nadsańskiej (HrN), przeważają też na środkowej Łemkowszczyźnie (R). Formę *p'eredčera* zanotował na Huculszczyźnie JSH.

Wyrazy z przedrostkiem *poza-* odnotowywano na północy gwary nadsańskiej (*p'ozafčera*; HrN), na zachodniej Łemkowszczyźnie na północ od Karpat (*pozafčerom*; R) i na Huculszczyźnie (*pozawczera*; JSH).

Na południe od Karpat zapisano *zawčerom* (por. słowackie *zawčara*; R).

W zeszycie do zapisów terenowych z punktu 70 po określeniu *snočy* S. Hrabec zanotował *pozasnočy*. Być może jest to właśnie określenie dla 'przedwczoraj', ale wobec braku znaczenia przy zapisie wyrazu nie zmapowano.

299. W ubiegłym roku — ukr. топик. — A 293, B 206, DzLAZ 259

Zapisy

Punkty „L” według R. Przykłady zapisów:

Tor'ik 18, 20, 36, 39, 46, 61, 68, *tor'ik* 4, 57, 64, 66, *tur'ik* 5, 28, 50, 20R, 21R, *tuř'ik* 44, *tór'ik* 21, 26, 37, 70Ł.

Ftor'ik 14R, *ftór'ik* 19R, *ftur'ik* 5, 54.

Vlon'y 11Z, *u lon'eŷ* 1S, *w lon'ï* 1aS, *u lon'ï* 1bS, *vlon'y* || *lon'y* 35Z.

Tagr'ik 2, 6, 7, 8, *tagr'ik* 3R, 5R, 22R, 65Ł, 68Ł, 28a.

L'inc'koho r'oku 12, *lun'c'k'oho r'oku* 43Z, *w linsk'im r'oci* 1bS, *luńsk'o-ho r'oka* 5S.

L'itiš 41, *l'ic'is'* 65, *l'it'is'* || *l'it'išnoho r'oku* 60Z.

R'iktépér, *tépèr'ik* oraz *h'idtépér*, *teperhid* zmapowano za DzLAZ 259. Tam też została przedstawiona częściowo fonetyka tych wyrazów.

Jako „inne” zmapowano: *tamt'oho r'oku* 9, 56Ł, 70Ł, 10R, 13R, 14R, 15R, 17R, 20R, 21R, 3S, 4V; *f tamt'im r'oc'i* 3R, 6R; *tamt'oho r'oku* || *ón'ehdoho r'oku* 8R; *f per'ešlim r'oc'i* 2R; *u tamt'im r'oc'i* 1S; *pr'iišloho roku* || *t'oho r'oku* 60Z.

Nie zmapowano: *todrik je tuńe zb'oža* 9R oraz *s'eho roku* 1V ze względu na wątpliwości co do właściwego znaczenia tych określeń.

Uwagi ogólne

Określenie *torik* występuje również na Huculszczyźnie (JSH), zaś *ftorik* — w gwarach naddniestrzańskich (i na północno-wschodnim skraju gwary nadsańskiej; HorR, HorS, HorT, HrN); w gwarze tarnopolskiej jest *torik* i *ftorik* (DZal XVI 6, K. Dejna, Gwary ukraińskie Tarnopol-szczyzny, Wrocław 1975, s. 125).

Określenie *tag'rik* dominuje w gwarze nadsańskiej, poza jej północno-wschodnim rejonem (HrN, PNH).

Złożenia typu *rikteper*, *teperrik* występują na Zakarpaciu na wschód od rzeki Borżawy (DzLAZ), notowano je również na środkowej Łemkowszczyźnie (*terazrok*, *terazrik*, *teperik* — R).

Złożenia z rdzeniem **god* tworzy się na Zakarpaciu na wschód od rzeki Borżawy oraz na Huculszczyźnie (K. Dejna, *ibidem*, s. 125, DzLAZ, DzTM, JSH; por. także DZal XVI 6, gdzie podano izoleksę, od której na północ tworzy się określenia z rdzeniem **rok*, zaś na południe od niej — od rdzenia **god*).

Określenie *łony*, w *łony* notowano też na Łemkowszczyźnie na północny wschód od Svidnika (R), por. wschodniosłowackie *łoński* 'ts' (SISE). Por. mapę i komentarz do mapy 300 „Zeszłoroczne N sg n”.

300. Zeszłoroczne N sg n — ukr. топішне. — A 167, B 270

Zapisy

Punkty „Ł” według R. Przykłady zapisów:

To'ięne 4, 18, 21, 37, 58, *toriēne* 36, 66, 67, 69, 1V, 6V, 10V, 13V, 14V, 18V, *tōriēne* 46, *tur'ięne* 28, 44.

Tag'ięne 6, 7, 8, *tagr'ięne* 2, 3, 11R, 13R, *tagr'ięneŃ* 4R, *tadr'ięne* 16R, *tagriēnyŃ* 67Ł, *tagr'ięnoŃi* 22R.

Lenck'e 9, *linc'k'e* 10, *lin'ck'e* 12, *lun'ck'yŃ* 43Z.

Linsk'e 1bS, *hlińsk'e* 56Ł, *lyńsk'e* 10R, *luńsk'oŃ* 35Z.

L'itiēne 41, *l'it'ięnoŃe* 58Z; *l'it'ięne* 13, 44, 62, 63, 65.

Jako „inne” zmapowano: *tamtohor'ięnoŃ* 1R, 20R, *dver'ięnyŃ* 7R, *dvaruēnoŃ* 4S, *tamtohor'ięne* || *tamtor'ięne* 13R, *tamtohor'ięne* 15R, 17R, *tohor'ięne* 56Ł, *tohor'ięnoŃe* 60Z.

Nie zmapowano: *st'are* 2, 5, 8, 9, 20; *star'e* 50, 58, 61; *stare* 43; *st'aryŃe* 5R; *s tam'oho r'oku* 2R, 3R, 9R; *z druhoŃo r'oka* 2S.

Uwagi do poszczególnych punktów

3 *tagr'ięne* — po namyśle; 22R starszy informator twierdzi, że nigdy się nie mówiło *tamtohor'ięnoŃi*.

Uwagi ogólne

Mapa uzupełnia dane przedstawione na mapie poprzedniej; zdaje się wskazywać na cofanie się określenia *litiŃ* 'w ubiegłym roku' na rzecz *to-rik* — por. mapę i komentarz do mapy 299 „W ubiegłym roku”.

301. W przyszłym roku — ukr. наступного року. — A 294, B 207

Zapisy

Punkty „Ł” według R. Przykłady zapisów:

N'arik 2, 28, 39, *n'ar'ik* 36.

Na n'arik 4, 7, 41, *nan'aruk* 11Z.

Na teper'uk 3S, *na teper'ik* 1bS, *na teperr'ük* 2S.

Drokovy 12, *drokovi* 10.

Na dr'uhyj rik 28a, *na druhyj rik* 60Z, *na dr'uhyj rik* 70Ł, *na druhii rik* 2R, *na druhyj rik* 67, *na dr'uhyj rik* 54.

Uwagi ogólne

Określenie *narik* znane jest także na Huculszczyźnie, na Bukowinie, w południowej części gwar Tarnopolszczyzny, w gwarach Zakarpacia (*narik*, *naruk*, *narük* — okolice Użhorodu, Miżhiria, Irszawy), a sporadycznie w gwarze nadszańskiej (okolice Przemyśla) i na Łemkowszczyźnie (okolice Svidnika; JSH, SBH, DZal XVI 7, DzTM 135, HrN, R).

Formy typu *nateperik* i *na terazrik* notowano również na Łemkowszczyźnie (R).

Określenie typu *na druhyj rik* obejmuje całą gwarę nadszańską (HrN). Jest ono typowe również dla gwar Tarnopolszczyzny poza jej południową częścią (DZal VI 7).

302. Wiosna — ukr. весна. — A 295, B 208, C 103, AJDŁ 293, AUM 352, DzLAZ 1

Punkty dodatkowe

42b* Jaworów (według OSB).

Zapisy

Punkt 65Ł według R.

ĭar': wygłos wyrazu *ĭar* zostanie przedstawiony w jednym z późniejszych tomów: *ĭäř* || *ĭar'* 4S, *ĭer'* 72Ł.

Na ĭar'ey: zmapowano tylko wówczas, gdy w zapisie nie podano N sg; *na ĭar'e* 18R, 20R, 21R.

Vesn'a: *wesn'a* 20, 60, 67, 47Ł, *vi'esn'a* 11R, 12R, *vŷsn'a* 21R; *wesn'a* 16V; *visn'a* 18R.

V'esna: *vi'esna*, ale *na v'esnu* 1R, *w'esna* 46Ł, 47Ł, 52Ł, 63Ł, 64Ł, 70Ł, 1.

Nie zmapowano *ĭar* 'robota w polu na wiosnę' 27a, *ĭar'* 'okres prac polowych': *orut' i uže sk'in'd'yly ĭar'* 42b* oraz *ĭar*, *na ĭar'ŷ* w 14R jako odpowiedź wywołaną.

Uwagi do poszczególnych punktów

54 *vesn'a* — dziś, *jar* — mówili, ale bardzo dawno; informator zna dobrze zwrot *budem jaruv'aty*; 60 *wesn'a*, *jať* (*na jar'y*), *budu oraty na jar'y*; 64a* *jať* 'późna wiosna'; 56L według R *v'esna* || *jať*, ale *v jar'y tr'eba s'aty*; 63L *jar* — rzadko używane; 15R *v jar'eŷ* — starzy tak mówili; 16R *vesn'a*, ale *jaryn'a* 'jare zboże'; 17R *na jar'eŷ* — rzadkie; 18R i 21R *visn'a*, ale *s'ijaty na jar'e*; 2V *vesn'a* — młodzież tak mówi; 4S *jať* — stara informatorka, *jať* — młody; 20 *wesno* w Ustrzykach był przysłówkiem!; *na weśni*; *jar* — *ščo si siie jarynu*; *jarov'aty* — *šijaty jarynu*.

Uwagi ogólne

Mapa uściśla dane przedstawione przez StSJS 487, AUM 352, DzLAZ DzTM 127 na pograniczu bojkowski-nadszańskim, gdzie *jar* (ewentualnie określenie *na jary*) występuje wzdłuż obecnej granicy państwowej, najczęściej obocznie z formą *vesn'a*, *v'esna* (HrN, SD 741); *jar* i *na jary* podają też HrN (na północnym wschodzie od Przemyśla) i PNH (bez lokalizacji). Ponadto w 42b* (a także w Komornikach na północny wschód od 42b*) w materiałach OSB jest *wesna*, a *jar* oznacza tylko 'okres prac polowych' (na południowym zachodzie od 34 i północnym wschodzie od 63 *jar* oznacza też 'zasiewy wiosenne', a na południe od 44 'ziemię zoraną na zimę').

Jať występuje także na Łemkowszczyźnie, w gwarach zakarpacckich na zachód od rzeki Riki (AJDŁ, DzLAZ), nawiązując do słowackiego *jar*.

W pozostałych gwarach sąsiadujących z gwarą bojkowską jest *wesna*.

303. Boże Narodzenie — ukr. Різдо. — A 280, C 96

Zapisy

Punkty „L” według R.

Rizdv'o: *rīzdv'o* || *ryzdv'o* 5R; *rizdv'o* 16V.

Ristv'o: *ristv'o* 10R, *ristv'o* 19R, *rūstv'o* 2S, *rustv'o* 3S, 4S, 5S, 35Z.

Rožděstv'o: *rožd'eŷtv'o* 18V; *rožděstv'o* 35.

Ristv'jennoŷi šf'ata: *riśó'ańi śóata* 44, *riśó'ańi śv'ata* 46, *ristvyn'i śó'ata* 61, *ristv'ańi śóŷta* 68, *ristóeń'i śó'eta* 35, *riśó'ańi śv'ata* 19, *riśó'ańi śv'ata* 15.

Uwagi do poszczególnych punktów

4R *rizdv'o* — wnuk; 5R *ristv'o* — mąż, *rīzdv'o* — żona; 18V *rožd'eŷtv'o* — nowsze, odczuwane jest jako bardziej „kulturalne”.

Uwagi ogólne

W sąsiednich gwarach zanotowano określenia: na Łemkowszczyźnie *ristv'o* (na Łemkowszczyźnie słowackiej też *roždestvo*), na Huculszczyźnie *rizdw'o* || *švyta rizdwyňi*, w gwarze nadszańskiej *ristv'o* (i raz od informatora piśmiennego — *rizdwo*; R, JSH, HrN).

304. Jordan — ukr. Іордан. — A 281, B 5, C 97

Zapisy

Punkty „Ł” według R.

Ard'ań: w zapisie nie podano akcentu 14; tym samym znakiem zmapowano *ord'ań* 11R, 12R.

Jard'ań: w zapisie nie podano akcentu 22R; tym samym znakiem zmapowano *żardań* || *żardan'o'ki š'v'ata* 44.

Jord'ań: akcent na pierwszej sylabie w 1bS, 1R, 4R, 16R; w zapisie nie zaznaczono akcentu w 15R; *żord'ańa* (r.n.) 58Z; tym samym znakiem zmapowano *jurd'ań* 3R, *jörd'ań* 61Ł, 5R; *jurd'an* 2R.

Hard'ań: *hord'ań* 6R, *hard'al* 5, *hard'an* 2.

Vord'ań: *uord'ań* 7, *vörd'ań* 70Ł, tym samym znakiem zmapowano też *vojord'ań* 1S.

Vod'okšči: w zapisach nie zaznaczono akcentu 12, 42, 43; tym samym znakiem zmapowano *vodokšči* || *odokšči* 43, *vodokšči* || *ud'okšči* 42, *vod'okš'i* 4S, 35Z, *vod'oš'i* 42Z, *vod'oxšči* 56Ł, 20a* oraz *vodokščańi š'v'ata* 44 i *vodoščańi s'v'ata* 46, *wod'okšči* 39.

Vod'oršči: *vodoršči* 66.

Vodokrešči: *vodoxr'ešča* 58Z.

Jako „inne” zmapowano: *xrestylyl'a* 12; *iv'ańa* 12; *s'višky* 1aS, 2S, 3S.

Nie zmapowano: *s'ač'ena vod'a* i *żard'anna vod'a* 60Z.

Uwagi do poszczególnych punktów

2 *hard'an* — starszy informator; 15 *jord'an* — młody informator; 16, 17 *vod'okšči* — dzień; 18 *ordań to rik'a*, *na ordań idut*; 50 *na riku ždut vodu švityty, načerut sy vody*; 62 *ždeme na żard'an*, *na rik'u*; 66 *druhyj den* — *vodoršči*; 22R *v'odu švityt'*, *na ric'i*, *na pót'oč'i kryž rub'yły z t'edu*; 60Z *vod'oršči*, ale *s'ač'ena vod'a* (przeważnie) || *żard'anna vod'a* (rzadko).

Uwagi ogólne

W sąsiednich gwarach notowano następujące określenia: na Łemkowszczyźnie — *vodokšcy*, *vydokšče*, na Huculszczyźnie — *ard'an* || *ord'an* oraz *widorszi*, *wodoswytije*, w gwarze nadszańskiej — *jardań*, *jordań* (R, JSH, HrN, SD).

305. (Niedziela) Palmowa — ukr. Цвітна (неділя). — A 283, B 301, C 98

Zapisy

Punkty „Ł” według R. Przykłady zapisów:

Kó'itna 1, 4, 15, 28, 1S, 2S, *kv'itna* 65Ł, 70Ł.

Óvitn'a 43, *cóitn'a* 35Z.

Šutk'ova 13, 62, *šutkov'a* 60Z, nie zaznaczono akcentu w 63, 69, *sutkov'a* 68.

Šutn'a 54, *sutn'a* 69.

Pał'm'ova 2, 3, *palm'ova* 17R, 38.

Nie zmapowano: *s'v'jata ned'il'a* 2V, *zel'eńi sv'eta* 6V, *sv'eta ned'il'i*, *zel'ena n.* 10V, *zel'eńi sv'eta* 18V, *próvidn'a* 3R.

Uwagi do poszczególnych punktów

16, 17 *kó'itna ned'il'a*, ale *ž'abliń covn'e*; 38 *palmova* zapisano w nawiasie; 54 *kvitn'a* — informator poprawia się sam *ńe* — *šutn'a n.*; 63 *teper šutkova n.*; 67 *šutk'ova po prostomu, abo kvitn'a*.

Uwagi ogólne

W sąsiednich gwarach notowano następujące określenia: na Łemkowszczyźnie jest *kóitna* i *bahnitkova* (tam też notowano *bahnitky* ‘paleмки’; R). Na Huculszczyźnie panuje określenie *šutkova*, a w dorzeczu Białego Czeremoszu jest *bečkov'a* (JSH, J. Rieger, Z dawnych badań nad słownictwem huculskim, SFPS, 23). W gwarze nadsańskiej przeważa forma *kvitna*, choć w kilku punktach notowano *évitna* oraz *palmova*; ta ostatnia nazwa jest zapożyczeniem z polskiego (HrN).

Określenia: *barońa*, *bahnitkova* i *šutkova* zostały utworzone od nazw bazi wierzbowych, zob. mapę i komentarz do mapy 88 „Bazie wierzbowe” w II t. AGB.

306. Dzień poświęcony pamięci zmarłych — ukr. день споминання померлих. — A 264, B 4, KDA 116

Punkty dodatkowe

38a* Wołcze, 11aZ Dubrynycz, 1aZ Kostryna, 24aZ Pidpołozzja.

Zapisy

1aZ, 11aZ i 24aZ według KDA, 56Ł według R.

Zad'ušna sub'ota: *zad'ušná sub'ota* 41; tym samym znakiem zmapowano: *zad'ušni sub'oty* 54, 64; *zad'ušnyĭ dny* 3, 28; *zad'ušnyĭ deň* 34, 6R, 10R; *zadušni p'atnyci* 5; *zad'ušna p'etnyće* 67; *zad'ušna pi'atnyca* 9R.

P'amnietna subota: tym samym znakiem zmapowano: *pamnatni suboty* 64, *p'amnatka* 63, *p'amnietka* 70; *pam'itnyĭ d'yn* 1V, *p'amnatna sub'ota* 53Z, 58Z, *p'amnietna subota* 69.

Jako „inne” zmapowano: *sorokó'usty* 69, *v'yynis* 2, *deň za dušamy* 20, *edorovyća* 39.

Uwagi do poszczególnych punktów

21 *jak pizd* *za chodyt*; 10 są trzy; 57 *u p'ušćenju za duši kšenc vitpraviežie*; 62 *sub'ota abo p'iatnyč'a*; 60 *na prys'c'iu zad'ušna s. n'ese pered zelenym švytamy, pered nykol [ou]*; 50 *za pom'eršyĭ raz u rik*; 12 są dwie; 36 *dvi pered welykim postom, pered zełenymy šóat'my*; 34 *zad'ušnyĭ deň* — nie oznaczony ściśle, bo cerkiew jest filialna; 5 *xl'ibyń'a pekl'y*; 20 *koł'ačyky dav'aly*; 67 *na mytře*; 2 *v'yynis (parastaš)* w Wielkim Poście; 66 *u zeleni švyta*; 54 *w welykim pošći*; 28 *poned'il'uk veł'ykodn'yi*; 1bS *zad'ušny sob'oty* — przed Wielkim Postem, do cerkwi szli, 3 były; 2S 2 soboty w Wielkim Poście; 13V *p'erša sub'ota pered šutkov'oĭi ned'il'i, koł'y čyt'a-žut psat'yr za pom'erlymy d'ušamy*; 70 *na dmytri, u welykodni švyta* (we wtorek wielkanocny); 64 *p'amnatna sub'ota i zad'ušna s. to wspomnianie umarłych*; 53Z przed Wielkanocą; 60Z *subota pered wetykodnem, pered mytřa, pered nyk'iu. Per'ed nyki' u pekl'y ošć'ipky ta p'r'adyvom ob'ivžut i nesut do c'erkvy; 'subota, koły vidznač'ajut' pomynky za pomeršymy dušamy*'.

Uwagi ogólne

Określenie *zadušna (pamnatna) subota* wskazuje, że kiedyś była to sobota, teraz dzień ten niekoniecznie musi wypaść w sobotę, por. 62 *sub'ota abo p'iatnyč'a*, 28 *poned'il'uk veł'ykodn'yi*, 70 we wtorek wielkanocny.

Zadušna subota występuje powszechnie w gwarze nadszańskiej (HrN), notowano ją również na Łemkowszczyźnie (R) oraz w gwarach Zakarpacia i na Huculszczyźnie (KDA, JSH).

Pamnietna subota odnotowana została na Huculszczyźnie (JSH).

307. Czuwanie przy zmarłym — ukr. чергування при померлому. A 262, B 1, 2, C 90, DzLAZ 142

Punkty dodatkowe

10a Ruskie.

Zapisy

Punkty „L” według R, tylko 56L według R i FaLŁB oraz 72L według FaLŁB; punkty „Z” według DzLAZ.

Do hmerl'oho: do hmerl'oho 2; *dó merl'ohó* 6; *du meré'ovy* 18; *d meré'ovy* 15, 19, 46; *d mercevy posyd'ity* 68; *do meré'a* 8; *do meré'ovy* 58; *d^s meré'ovy* 59; *do umeré'e* 35; *u merl'oho* 18V; *du hmirl'ohu* 2R; *do umerl'oho* 34; *du pomersomu* || *du merlomu* 20; tym samym znakiem zmapowano też: *si it tr'upovy pomolyty* 21, *vit* (ku) *t'itu* 38; *t' t'itu* 43.

Na svičína: na sóityčkŷ 61; *svit'ytĭ* 10a; *svit'yty* 11, 37, 40, 42; *id'em'e sviit'yty* || *na uisvičuvana* 44; *vys'ó'ičuvana* 62; *s'ó'ičována* 65; *svit'ytĭ* 10; *id'ut sviit'ytĭ* 41; *s'ó'ičan'i* 18V; *wysv'ičuvan'i* 1V; *na sviit'yukŷ* 70; *sv'ičína* 60Z; *na só'ičyňa* 64, *vis's'v'ičovane* 66; *na sviit'čkŷ* 60; *idut sviit'yty* 36; *na só'ičína* 63.

Na pohrip: na p^hohrip 7.

P'ačor m'ovyty: tym samym znakiem zmapowano: mol'ytyša, movyty pac'ir, čyt'aiut saut'yr 5; *na mol'ytvu* 50; *sautyru čytaĭut* 54; *na p'ačér* 3; *p'ačir m'ovyty* 6, 57; *pac'ir zm'ovyty* 8.

Na lop'atky: na lopatk'ы 12; *bĭut lopatky* 62, 64; *lop'atky* 1S, 1aS, 1bS, 2S, 5S; *na lopatku* 35Z; *lopatk'a bĭut* 39; *lop'atkŷ b'yty* 60; *lopat'ok si b'ut* 36; tym samym znakiem zmapowano też: *lopatkov'ali sa* 3S.

Na k'oty: na koty 56L (wgR), *koty, na kotach* 56L (wg FaLŁB), 72L.

Na k'ermiš: k'ermiš 70L.

Na hoř'ačynu: na hoř'ačynu 16, 17.

Nie zmapowano: 62 *cyg'any kuĭ'ut, k'oršmu bud'uĭut, asentyr'unok, fant zabyr'aiut, s'ó'ičky, tart'ak, um'eršyĭ, š'yĭky*; 64 *ruž'anu p'asut, prannyka byty* (na drugą noc po pogrzebie), 67 *t'uba b'yty*, 39 *sos'okato, hmiĭ wožat, mlyn stauĭat, dupaka bĭut*, 2V *kom'ašna*, 13V *sys'yk*.

Uwagi do poszczególnych punktów

1 *b'aułat sä*; 3 w dzień idą *na p'ačér*; 5 *b'aiĭky k'ažut, b'ešiduiĭut, čyt'aiut saut'yr*; 7 *xođ'me na p^hohrip* (i w nocy); 20 *baĭk'ы kažut*; 34 tylko *zarty, bohoboĭni pišni špivalyžmo*; zabawy — *zah'eliaty w'oliw* (nie zmapowano); *lopat'ok si b'ut*; 45 *xođ'im na hoř'ačynu, hoř'ačyňa*; 47 *na p'ohrip* (na noc); 50 *na mol'ytvu, zamižnišyĭ čytały saut'yru*; 54 nie ma zabaw; 57 zabaw *nema*; 64 *na só'ičyňa, tam só'it'at*; 66 na drugi dzień *pleskač'e byty* (nie zmapowano); 70 *idut na smert'* — w dzień, *na sviit'yukŷ* — w nocy, nie znają zabaw przy zmarłym; 56L *na kot'ы* (*lop'atky* mieli i tym się bili); 72L *jtý na koty, a ne d merciowy*; 1bS *k'oto mertv'oho sa lopatk'ivut'*; 18V *s'ó'ičani* 'obrzęd, kiedy zmarłego kropi się święconą wodą'.

Uwagi ogólnie

Określenie *do hmerl'oho* itp. notowano również w południowo-wschodniej części gwary nadszańskiej (HrN).

Nazwy z rdzeniem *svit-*, np. *svičeňa*, *na svičiňa*, spotykane są na Zakarpaciu w widłach Latorycy i Riki (DzLAZ).

Nazwy typu *na vidvyžyni*, *paćor mowyty* i *na pohrib* zapisano w kilku punktach w gwarze nadszańskiej (HrN).

Nazwa *kermesz* na zachodniej i środkowej Łemkowszczyźnie oznacza 'odpust', 'zabawa z okazji odpustu' (w dniu patrona cerkwi; R).

Nazwa *łopatka* lub pl. tant. *łopatki* występuje w zachodniej części Zakarpacia jako ogólna nazwa dla zabaw przy zmarłych (DzLAZ, W. Kuraszkiewicz, Zarys dialektologii wschodniosłowiańskiej, Warszawa 1963, tekst 105), a na Huculszczyźnie JSH wymienia ją jako jedną z zabaw.

Z określeniem *na hońacyńu* ma prawdopodobnie związek *horiaczka* 'przyjęcie bezmięsne po pogrzebie' zanotowane przez FalŁB w 56Ł.

308. Piątek — ukr. п'ятниця. — A 297, B 458

Zapisy

Punkty „Ł” według R. Punkt 24Z to Roztoka. Początek wyrazu zostanie przedstawiony w jednym z następnym tomów. Przykłady zapisów:

P'atnyća 2, 6, 7, 9, 13, 20, 37, 41, 43, 44; *p'iatnyća* 8, 18, 46; *p'iatnyćä* 26; *p'ietnyće* 61; *p'ietnyće* 58; *p'ietnyćé* 69; *p'iatnyc'a* 10, 12, 62, 56Ł, 4V; *p'iatnyc'i* 68, 6V, 10V, *p'ietnyc'y* 13V; *p'ietnyc'é* 28, 66; *p'iatnica* 1S, 1bS, 3S; *p'iatnyca* 9R, 5S.

P'iatnoŭka 14R, *p'etnoŭka* 34, *p'ietnoŭka* 19R.

P'etnoŭka 28, 67, *p'ietnoŭka* 28a.

P'iatnyjka 20a*, *p'ietnyjka* 21R.

P'ietnyńka 18R, *p'etnyka* 50, *p'iatnyka* 17R.

Uwagi do poszczególnych punktów

20a* *p'iatnoŭka* — występuje tylko w pieśni; 14R *p'iatnoŭka* — ładniej.

Uwagi ogólne

Pjatnyća występuje również na Łemkowszczyźnie (tylko na Spiszu jest raz — pod wpływem słowackiego — *pjatok*; R), na Huculszczyźnie północnej i południowej, w gwarach naddniestrzańskich (PaUH 445, 460, DzTM 130, JSH, SD, HorS), a także wyjątkowo w gwarze nadszańskiej (tamże w zachodniej części zanotowano dawne deminutivum *pjatnyćka*; HrN).

Pjatnojka i *pjatnyjka* notowano też w gwarze nadszańskiej (*pjetnojka* dominuje tam, a *pjetnyjka* zapisano na północy gwary; HrN).

309. Wesele — ukr. весілля. — A 266, C 92, AJDŁ 255, DzLAZ 31, AUM 90

Punkty dodatkowe

62c* Orawa.

Zapisy

50 *vy's'il'ij* według SD 725. Przykłady zapisów:

V'isil'a: 2, 6, 9, 14, 16, 17, 26, 57, 63, 64a*, 18R; *vis'il'a* 1, *visil'e* 28a, 35, *visil'a* 41.

Ves'il'a: 62, *vés'il'a* 13; *vešil'e* 58, 61, *vyšil'a* 21, *vešil'i* 68, *veš'il'a* 11V, *wešil'a* 64Ł, *wyšil'a* 71Ł, *vys'il'a* 45.

Uwagi do poszczególnych punktów

10 starzy ludzie mówią *sv'ad'ba*.

Uwagi ogólne

Formy *vi-*, *vi-* obejmują całą gwarę nadszańską (HrN), a jako *wy-syl'e*, *wisil'e* odnotowuje je z Huculszczyzny JSH; SD formy te podaje z Tarnopolszczyzny i Podola.

Forma *vešila* powszechnie występuje na zachodniej i środkowej Łemkowszczyźnie (AJDŁ); *vésil'a* zanotowano w gwarze nadszańskiej, w najbardziej na zachód wysuniętym punkcie (HrN), a z Huculszczyzny podaje *wesil'e* JSH, zaś *veš'il'a*, *veš'il'eš* w górnym biegu Cisy — DzLAZ.

Określenie *svadba* powszechne jest na zachodnim Zakarpaciu (w dolinie Uhu, a także sporadycznie w dolinach rzek Rika i Terebla; DzLAZ) oraz na Łemkowszczyźnie, na wschód od Wyrawki (R).

Forma *svaľba* przeważa na prawie całym terytorium Zakarpacia i w okolicach Svidnika i Stropkova na Łemkowszczyźnie, zaś *svařba* — na Łemkowszczyźnie w dolinie Laborca i Wyrawki (J. Rieger, Wyrazy „łemkowskie” i ich zasięgi, SEPS 20, s. 223).

310. Zawsze — ukr. завжди. — A 573, B 499, AJDŁ 305, DzLAZ 261

Zapisy

66a* to Jamielnica.

Use: tym samym znakiem zmapowano również: *se* 6, *us'e* 43, 5S, 58Z, 60Z, 2V, 13V, *us'e* 14, 18, *usé* 46.

Z'auše: *zaušy* 26, *z'aušy* 28a, 46, *z'aušé* 13, 57, 68Ł, *z'avše* 64a*, 1V, 6V, *zaušé* || -w- 22R, *z'auše* 56Ł, *zauše* 10.

Z'aušdy: *zavšdy* 64a*, *zavšd'y* 2V, *z'aušdy* 41, *zaušd'y* 43, 13V, 18V.

Vsehda: *fsehď'a* 28.

Nie zmapowano *zauďdy* 58Ł i *uh'ai* 58Z (oba zapisy w nawiasie).

Uwagi do poszczególnych punktów

6 *se* — zapis z wykrzyknikiem i z uwagą bez *u-*; 68 *fse* — mężczyzna, *yse* — kobieta; 1V rzadziej *vse*.

Uwagi ogólne

Warianty nazwy *fse* notowano też na Łemkowszczyźnie (R; AJS IV — mapa IV 15).

Polonizm *zawše* ma swój odpowiednik *fše* w gwarach zachodniołemkowskich na Słowacji (AJDL; por. wschłc. *fše* AJS IV). Formę *zawse* (ze wschodniosłowiańskim *-s-*) podaje z Huculszczyzny JSH.

Warianty *wše*, *uše* występują powszechnie w południowo-zachodnich rejonach Zakarpacia, *vse*, *use* — na pozostałym terytorium Zakarpacia (komentarz do DzLAZ).

Do określenia *zawždy* (notowanego przez Slovnýk staroukraińskoji movy XIV—XV st. oraz przez HrinS jako dialektalne) nawiązuje *zauďdy* z gwary nadszańskiej (PNH).

Przysłówek *furt* znany jest również na Łemkowszczyźnie (na południowej Łemkowszczyźnie zapewne powszechny; R) i na całym Zakarpaciu (na wschód od Riki często notowany jest obocznie z *uhai*, *vhai*, *hai*; DzLAZ).

311. Póki, dopóki — ukr. докиль. — A 552

Punkty dodatkowe

17a* Chaszczów, 38a* Przysłop.

Zapisy

Przykłady zapisów:

Pók 9, *pók* 37.

P'oky: 46, 1S, 35Z, 22R, 6V, 10V, *p'oky* 6, 7, 8, 10, 14, 18, 58Z, *p'ok'i* 68, *p'ok'ŷ* 43, 58, 61, 63, 65; *p'okŷ* 21, 26, 44; *pokyl'* 28a, *p'okil'* 44.

D'oky 22R, 1V, 6V, 10V, *d'oky* 60Z; *d'okil'* 22R, *d'ok'el* 3R, *d'ok'il'* 17R, *d'ok'il'* 44.

D'oty 2V, 13V, *d'oty* 1S, 60Z, *d'ot'i* 18V.

P'oty 13, 1S, *p'oty* 5S, *p'oty*^o 17a*.

Zaky 35Z, *z'ak'ŷ* 41.

Uwagi do poszczególnych punktów

3R *d'ok'el ne ma poh'ody, dog ne b'ude poh'ody*; 1S *poky zdr'av'ia, poty i š'est'a*; 1aS *p'oky zdrav'iti i d'oty š'est'a*; 5S *p'oky zdor'ov'ia p'oty i žyt'a*; 2V *p'oky d'id'a, d'oty χ'iba*; 60Z *doty my bude dokučaty, doky (dok) ho ny vutahn'bu; d'oky on'y s'a v'ylad'at, d'oty my us'e s'obi sam'i zr'obyme*; 44 *polyv'aje v'oduu d'ok'il p'okil' ne bud'e b'ile*.

Uwagi ogólne

Materiał porównawczy z gwar sąsiednich jest bardzo skąpy: na Łemkowszczyźnie R w jednym punkcie zanotował *dokal*, a Mossoczy podaje z tego terenu *zakla* 'zanim' (MoS), w gwarze „Zamieszkańców” na północ od Krosna jest *potal'* (SD), z Huculszczyzny JSH podaje *poky i poti*.

312. Potem (następnie) — ukr. потім. — A 545

Punkty dodatkowe

38a* Przysłup.

Zapisy

Punkty „L” według R. Przykłady zapisów:

Pot'omu 46, 58, 65, 68, *potomu*, *potómu* 37, *pot'ómu* 44, 5S; w zapisie nie zaznaczono akcentu w 12; *pót'ómu* 42Z, 60Z.

Pot'om 61, *pót'om* 2R, *pot'óm* 2S, *pót'um* 35Z.

P'ot'im 10V, 18V, *pót'im* 44, *p'otim* 3R, 28a.

Pizniše 68Ł, *pižn'ieže* 20R, *pižn'iše* 18V, *piž'niše* 63.

Nie zmapowano: *d'ale* i *pak'at* 43Z.

Uwagi do poszczególnych punktów

21 *pak* — rzadkie; 43 *kaz'aly pak, ale uže zav'erly*; 45 *pot'omu* — teraz zapomnieli, mówili dawniej; 63 *pak* — *pid'u piž'niše*.

Uwagi ogólne

Określenie *potim* występuje powszechnie w gwarze nadszańskiej, notowano je też na Łemkowszczyźnie na północ od Karpat oraz — obok *potomu* — na Huculszczyźnie (HrN, R, JSH).

Forma *pak* została odnotowana w dwu punktach na Łemkowszczyźnie (północnej i południowej; R).

Występujące w 18V (ale także w 68Ł i 20R) *piżniše* nawiązuje do huculskiego *piżniše* || *pyżnyše* (JSH).

313. Juž — ukr. вже. — A 542, B 372, AJDŁ 304

Punkty dodatkowe

51Z Wyszni Werecki.

Zapisy

Punkt 65Ł według R, 13R według OSB, 12 *juž* według OSB, 21Z według PaUH s. 478, 51Z według PaUH s. 456. Przykłady zapisów: *juž* 3, 5, *juš* 4, 10, 21, 43, 46 i in., *južš* 62, *juš* || *ius* 41, *juš* 13R; *už* 56Ł, 58Ł, 72Ł, *uš* 1, 1aS; *uže* 36, 45, 54, 2V, 13V, 60Z, *vže* 1V, *uže* || *wže* 1bS, *už'e* 6V, 60Z, tym samym znakiem zmapowano zapisy *uže* w 41, 46, 54, 60, 62, 63, 64; *wže* 2R, 1bS, 4S, 35Z. Nie zmapowano *uže* 62, *uže* 37a* i 62b* — zapisy OSB.

Uwagi do poszczególnych punktów

12 *uže* w odpowiedzi i w tekstach według Hrabca; 62, 65, 66 i 1aS forma *juš* w zwrocie *tai juš*; 41 *juš* czasem; 58 *juš* || *uže* (druga forma literacka, zuana — nie zmapowano).

Uwagi ogólne

Polska forma *juž* panuje na północnej Łemkowszczyźnie, natomiast słowacka *už* — na południe od Karpat (AJDŁ, R). W gwarze nadsańskiej wszędzie mamy *juž* a na krańcach północno-wschodnich także (obocznie) *ju*. Formę *juž* notował też SD w okolicach Sanoka i na północny wschód od Sambora a *jušt* — na wschód od Lubaczowa. W pozostałych gwarach zachodnioukraińskich najpopularniejszą formą jest *wže* (w postaci *uže* na Huculszczyźnie; SD).

314. Skąd — ukr. звідки. — A 465, B 316, AJDŁ 240

Punkty dodatkowe

35a* Tysowica, 4Z Werchowyna Bystra.

Zapisy

56Ł według R, 13R według OSB, 1 według AJDŁ. Przykłady zapisów:

zv'itky 2R, 3R, *z v'itkŷ* 60, *zv'ytky* 10R, *zvitky* 20, (*z*)*v'itkŷ* 61, *zvitk'y* 28; *v'itky* 64, 1V, 2V, *vytky* 9, *v'ytky* 12, 5S, *v'itkŷ* || *zvitkŷ* 57, *v'itkŷ* 41, 44, 46, 62; *w'otky* || *wotky* 72Ł, *u'otky* 67Ł, *w'utk'ie* || *wotk'ie* 35Z; *zw'utkyl* 63Ł, *zvitkil* 17R.

Inne: *skont* 49Ł.

Uwagi ogólne

Na Łemkowszczyźnie występują głównie formy *otkal* itp., przy czym na środkowej Łemkowszczyźnie na Słowacji spotyka się także *skadi* (AJDŁ, R). W gwarze nadszańskiej HrN notował formy *zwitky*, *witky* itp., *zvitkil* oraz *skont*, *skut*.

315. Stąd — ukr. звідси. — A 465, B 316, AJDŁ 238

Punkty dodatkowe

4Z Werchowyna Bystra.

Zapisy

Przykłady zapisów: *zwitty* 21, *zvit'y* 36, *zv'itte* 21R, *zvitly* 58; *v'itty* 62, *v'itty* 6, 7, *v'itty* 18, 63, *v'ity* 41; *v'otly* 1aS, 35Z; *zv'ittyl* 5R, *z'ittyl* 17R, *zv'ittyl* 3R; *z u'ottyl* 58Ł; *w'ittyl* 47Ł, *w'ittel* 64Ł; *ott'el* 52Ł, *u'ottyl* 56Ł, *z v'i'tyŷi* 3, *z'ityŷi* 22R. Nie zmapowano odpowiedzi *vuttam* 35Z według informatora obocznej do *votly* i *onv'idty* 6V (zapewne o znaczeniu 'stamtąd', zob. mapa 316).

Uwagi ogólne

Formę *zwitty* dalej na zachód zanotowano tylko w punkcie 40 AJDŁ — poza tym cała Łemkowszczyzna ma *ottal*, *ottale* itp., z tym, że na Słowacji Łemkowie używają częściej *stadi* (AJDŁ, R). W gwarze nadszańskiej mamy *stont*, *stud* (na zachodzie i północy), *zwitty*, *witty*, *zwittyj*, *wittyl*, *wittyjka* oraz *zvidsi* itp. (HrN). Co do formy *zvit'sy* w 43 to por. zapis *ŷa zvitsyŷ* ('ja tutejszy') w 68. Na Huculszczyźnie JSH notował *wycy*, *widsyw*.

316. Stamtąd — ukr. звідти. — A 465, B 316, AJDŁ 239

Zapisy

13R według OSB. Przykłady zapisów: *zv'it'am* 36, *z v'ittam* 4, *zvit'am*

34; *v'itt'am* 63, *v'ittam* 6, 8, 12, 14, *v'it'am* 64; *ottam* || *v'ottam* 1aS, *u'ottam* 56Ł, *vuttam* 35Z; *ott'amtel* 52Ł, *wott'amtel* 59Ł. Pod hasłem *onv'idty* zmapowano *ov'inty* 60Z.

Uwagi do poszczególnych punktów

17R *z'vittyl* znaczy zarówno „stąd”, jak i „stamtąd”.

Uwagi ogólne

Na Łemkowszczyźnie AJDŁ notuje *ottamtal*, *ottamal* itp., z tym, że na Łemkowszczyźnie słowackiej występuje częściej *stamadi* (AJDŁ, R). W gwarze nadszańskiej HrN zapisał *zwittam*, *zwittamtyl*, *wittamtyjka*, *zwittyl* i *stamtand* (ta ostatnia forma aż w sześciu punktach). JSH w znaczeniu ‘stamtąd’ podaje *widtyw*, *wydyty*, *widtyka*.

317. Tu (w tym miejscu) — ukr. тут (у цьому місці). — A 462, B 314

Punkty dodatkowe

7a* Stężnica według SD, 64b* Hrebenów według OSB, 16Z Stawny według PaUH s. 481.

Zapisy

2R według SD, 48 według OSB, 46 *tutky* według SD. W punkcie 42a* zmapowano materiały ze wsi Jaworów, Butla i Butelka Niżna, 66a* to Jamielnica według ParBoj.

Przykłady zapisów: 'ode 13, 37, 44, 61, 65 i in., (v)ode 9, v'ode 12, 14, ot de 58, tym samym znakiem zmapowano w 58Z 'ode i he ode. 'Odeky || 'odetky 60Z, w'odeky 54. 'Ot'i 18, 46, wot'i 34, w'ot'e 48. Tu 3, 26, 60 i in., heu tu %o 44, 42a* (Butelka Niżna), tu blysko 8. W punkcie 66 dwoma znakami zmapowano odpowiedź *tut* 'ode. Znakiem dla *o* *tut* w 42a* zmapowano *he o* *tut* (Jaworów). *Tutko* 67, *t'utka* 63a*, *tutky* 46. *Tuż* 42a* (Butla), 20a*, *t'uika* 13V, *tuiky* 48, *t'uiky* 58Z. Inne: *oś* 57, 'ady 11Z, *hev* 2R. Nie zmapowano odpowiedzi *blisko* itp. w punktach „S” oraz *o* w 7.

Uwagi do poszczególnych punktów

60Z 'odetky starsi.

Uwagi ogólne

Według danych SD w gwarach zachodnioukraińskich zasadniczo panują formy *tut* (Wołyń, Huculszczyzna, gwary na północ od Toma-

szowa Lubelskiego), *tu* (gwary naddniestrzańskie i „Zamieszkańcy”), *tutka*, *tutky* (Huculszczyzna, gwary naddniestrzańskie), *tutkaj*, *tuteńka*, *tutečky* itp. (gwary naddniestrzańskie, Huculszczyzna, południowy Wołyń). Formę *tutaj* SD podaje z gwary „Zamieszkańców”, z okolic Łucka i Tomaszowa Lubelskiego a HorS z południowego Wołynia. *Ośde* wystąpiło w okolicach Łucka i Tarnopola, a *hew* — tylko koło Sanoka i Lubaczowa (SD), por. mapa 319. Co do *he'ode* w 58Z, to OSB zanotował taką samą postać nad górną Orawą (lewostronnym dopływem Oporu) i *he'odeka* w 64b* (nie zmapowano). Z Huculszczyzny JSH podaje *hezde*, *hezdy* ‘oto tu, tutaj’, *hezdeczka*, *hezdeczky* ‘tutaj; oto tutaj’ (według JSH formy *te*, a także *tut*, *tuta* itp. są częstsze, niż *tuj*, *tujka*, *o tujka*).

Na zachodniej Łemkowszczyźnie zanotowano *tu* (MoS).

318. Tam (dalej) — ukr. там (дали). — A 463, B 315

Punkty dodatkowe

53Z Podpołozie.

Zapisy

48 według OSB. Przykłady zapisów: *on* 13, *won* 57; *onde* 66, 13V, 60Z, *v'onde* 5, 14, *ondy* 64a*; *'ondeka* 46, *'ondyka* 1V; *'ondeky* || *'ondetky* 60Z. *Tam* || *ot tam* 67, *o tam* 2, 7, *ot tam* 8, *tam d'ale* 1aS; *t'amka* 34a*, 46a*, 13V, *t'amky* 48, *t'amky* 58Z. *Hen* 3, *hén* 6, 9. Dwoma znakami zmapowano *yoń tam* 67.

Inne: *het* 50Ł, 70Ł, 2S, *ġ'eŷnde* 4S, *ġ'ynde* 5S, *dal'eko* 1bS, 2S, 3S. Nie zmapowano *o* w 28 oraz następujących form, które OSB notuje w znaczeniu ‘tam, tam dalej, oto tam’: *wońi*, *wońe*, *woniwo* 20a*, 34a*, 37a*, 46, *he on de* na północny wschód od 63, *on tam* (bliżej) i *hen on tam* (dalej) na południowy wschód od 41, *on tam*, *onde*, *e onne*, *heondeka* na południe od Skolego, *onde* na północny zachód od 13, *ondy* w 42a*, *onono* między 18 i 19, *tamkaky* na południowy wschód od 57 a także *ande* 39Z i *tamoj*, *ynde* 4Z.

Uwagi do poszczególnych punktów

60Z *ondetky* — starzy informatorzy.

Uwagi ogólne

Na środkowej Łemkowszczyźnie na południe od Karpat R notował *tam* i *het* (to ostatnie w znaczeniu ‘precz’; podobnie JGM z gwary nad-

dniestrzańskiej). Inne materiały łemkowskie (WerŁ) podają zapis *hande* 'dort, weiter hin'. Na Huculszczyźnie jest *hende, hendy* (JSH). W gwarze naddniestrzańskiej JGM podaje *tam, tamka, tamyčka, tamińka*.

319. (Chodź) tu! — ukr. (ходи) сюди! — A 523, 569, B 399, C 175, 190, AJDŁ 236, DzLAZ 120

Zapisy

Przykłady: *heŋ* 48Ł, 52Ł, 6, 10, 41, 3S i in., *eu* 7, 8 (w przykładach: *χod'eu*), *hew* 51Ł, 67Ł, 68Ł, *haŋ* || *heŋ* 56Ł, *haŋ* 1; w punktach „Z” zapis *hev(ka)*; w 47Ł zapis *heŋ* w nawiasie. *Šud'a* 15, 35, 45, 64 i in., *s'ud'a* 57, 65, *s'udy* 62, w punktach „Z” zapis *s'ud'y, s'ud'yi, s'ud'a* (z uwagą, że ostatni wariant jest rzadszy i występuje na ogół obocznie z *s'udy*).

Uwagi ogólne

Mapę przygotowano na podstawie pytania A 523 „Imperativus *χod' (tu)...*” i A 569 „Wymowa *ś* w wyrazach *šuda, deś...*”; w AJDŁ i DzLAZ mapy dotyczyły zwrotu „Chodź tu!”.

OSB notuje tylko formy *šuda*, natomiast SD ma także z Bojkowszczyzny *šudy* (na południe od 46 — nie zmapowano). Według SD forma *šuda* spotykana jest w ukraińskich gwarach w Hrubieszowskim, w gwarach naddniestrzańskich i huculskich, natomiast *šudy* — rzadsze — na wschód od Równego, na północ od Tarnopola i na Huculszczyźnie.

Formy *hew, hewka* występują na całej Łemkowszczyźnie (AJDŁ), w gwarze nadszańskiej (HrN) i w zachodnich gwarach zakarpaccyckich (DzLAZ), por. dial. pol. i śl. *hew 'tu'* (StŚJS 479, DzLP 38). Zob. też mapa 317 Tu (w tym miejscu).

Tu podaje w swoich materiałach HrN z punktu najbardziej wysuniętego na zachód, R i SD z Łemkowszczyzny na Słowacji i SD z gwar naddniestrzańskich.

320. *Dakoly, dekoloy* — występowanie wyrazu. — A 550, C 182, AJDŁ 299

Zapisy

65Ł według R. Przykłady zapisów: *d'akoly* 21, 38, 46, 63 i in., *d'akoly* 37, *d'akoly* 35Z; *dak'oly* 52Ł, *dak'oly* 49Ł, 67Ł; *dakol'y* 4, 8, 10, 19, 26 i in., *dakol'y* 56Ł, 72Ł, 1 (według AJDŁ), 3S, 5S i in.

Uwagi do poszczególnych punktów

W punktach AJDŁ dla *dakoly* podano znaczenie 'dawniej'; 22R 'czasem'; 19 'kiedyś w przyszłości' (! — E. W. — P.).

Uwagi ogólne

Formy z *da-* charakterystyczne są dla Łemkowszczyzny (AJDŁ, R), trafiają się też na północny wschód od Tomaszowa Lubelskiego i w okolicach Łucka, a na południe od Karpat również w gwarach zachodniozakarpaccich (DzLP), gdzie prefiks ten jest zawsze akcentowany. Z. Stieber uważa prefiks *da-* za słowacyzm (StŚJS); J. Dzendzeliwski (DzLP 151—154) widziałby tu raczej wspólną słowacko-ukraińską innowację. W innych gwarach zachodnioukraińskich panują formy typu *dekoły* (SD) tak, jak w języku literackim.

W materiałach S. Hrabca nie podawano znaczenia dla *dakoty-dekoty*; OSB pisze, że w punktach 20a*, 37a* i na wschód od 35 (nie zmapowano) formy te znaczą 'czasami' (por. uwagę w 22R), a w 42a* 'niegdyś'. Por. też mapy 321. *Daščo, deščo* 'coś' i 322. *Dagde* 'gdzieś'.

321. *Daščo, deščo* 'coś'. — A 550, B 465, C 182, AJDŁ 317

Punkty dodatkowe

16Z Stawne.

Zapisy

Punkt 65Ł według R, 16Z według PaUH s. 483. Przykłady zapisów: *d'aščo* 6, 12, 15, 21, 45, 62 i in., *dašo* 35Z, tym samym znakiem zmapowano też zapisy, w których nie zaznaczono akcentu: 4, 7, 11, 13, 16, 17, 35, 36, 37, 38, 41. *Dašč'o* np. w 71Ł, 2, 8, 14, 26, *dašt'o* 56Ł, *daš'o* 66Ł, 1, 11Z, 3S. Znakiem dla *d'eščo* zmapowano w punktach 67 i 69 zapisy bez zaznaczonego akcentu.

Uwagi ogólne

Formy z *da-* właściwe są Łemkowszczyźnie (AJDŁ) prócz skrawka wschodniego przedstawionego na mapie; również gwary zakarpaccie — prócz wsi huculskich — posługują się formami z *da-* (DzLP). SD notował je też w okolicach Łucka. W gwarze nadszańskiej jest już *deščo* (HrN), podobnie jest w gwarach huculskich, naddniestrzańskich, wołyńskich, w gwarze „Zamieszkańców” i na północ od Tomaszowa Lubelskiego (SD). W formach z *de-* akcent na sylabie tematycznej spotykamy też na Huculszczyźnie (SD).

O prefiksie *da-* zob. komentarz do mapy 320. *Dakoty* 'dawniej', por. też mapę 322. *Dagde* 'gdzieś'.

322. *Dagde* 'gdzieś' — A 550, 569, C 182, AJDŁ 237

Zapisy

Punkt 65Ł według R. Przykłady zapisów: *d'agde* 15, 35, 43, 46, 63, tym samym znakiem zmapowano *dagde* 37, 40, 42 i *dage* 12.

Uwagi ogólne

Wykorzystano materiały z pytania o formę „*dagde*” i pytania o „*deś*”. Formę *dagde* spotykamy we wschodniej części Łemkowszczyzny słowackiej (AJDŁ, R), znana jest też w gwarach zakarpaccich (z wyjątkiem wsi huculskich — DzLP).

Co do wymowy *g* por. *nygda*, *nygde* itp. w 11Z, 42Z, 43Z, 58Z. O prefiksie *da-* zob. komentarz do mapy 320 *Dakoły* ‘dawniej’ por. też mapę 321 *Daščo* ‘coś’.

AJDŁ z Łemkowszczyzny i JSH z Huculszczyzny podają tylko *deś* itp.

323. Nic — ukr. ніщо. — A 578, B 456

Punkty dodatkowe

35a* Topolnica.

Zapisy

56Ł według R. *Nyč* — tym samym znakiem zmapowano odpowiedz *nyž* (*ne dam*), -č (-ž) 9, 12. *Nič'o*: *n-* 4V, 10V, 13V, w zapisie nie zaznaczono akcentu w 66.

Inne: 18V *nič'oho* (*tob'i ne dam*).

Nie zmapowano odpowiedzi *n'ykus* = nic 44.

Uwagi do poszczególnych punktów

1V *nyč* — bardzo rzadko.

Uwagi ogólne

Mapę przygotowano na podstawie pytania kwestionariusza „*Nic* (*nie dam*)”.

Analogiczne materiały z gwary nadszańskiej zawierają głównie odpowiedzi *nic*, w czterech południowych punktach też *nič*, a w jednym z północno-wschodniej części gwary — *ničo*. Z Łemkowszczyzny R podaje *nyč* z północnego zachodu oraz *nič* itp. ze wsi łemkowskich na Słowacji

(Łemkowszczyzna środkowa i zachodnia). Także „Zamieszkańcy” mają *nyč* (SD).

Forma *nie* jest prawdopodobnie polonizmem, podobnie jak w gwarze nadszańskiej i gwarach naddniestrzańskich (JGM, SD).

Formy *ničo* i *ničoho* podaje JGM z gwary naddniestrzańskiej jako rzadsze niż *nie*. Na Huculszczyźnie jest *ničo*, *nyčo* (JSH).

324. Nie (zaprzeczenie zdania) — ukr. ні (заперечення речення).
— A 544, AJDŁ 351

Zapisy

Przykłady: *nit* 1, 12, 18, 37, 43, 62, 65 i in., *nit* 7, 28a*, *nič* 72Ł, *nič* 1aS, *nič* 1bS, 2S, 3S, *nič* 5S, *nič* 64; *ni* 2, 6, 8, 9, 21, 46, 4V i in., *ni* 10, 18, *ni* 71Ł; *ne* 1, 7, 61, *ne* 52Ł; *nie* 46, 58, 61, 14V, 1S i in., *nie* || *nič* 44.

Uwagi do poszczególnych punktów

21 *ne* — zapis podkreślony; 46 *nit* — zapis podkreślony.

Uwagi ogólne

Na środkowej i wschodniej Łemkowszczyźnie używana jest forma *nit* — słowacyzm (AJDŁ, R), dalej na zachód AJDŁ notował *ni* i *na*. W gwarze nadszańskiej występują postaci *ne* (w części południowej) i *nie* (we wsiach na północ od Jarosławia).

325. Czy — ukr. чи. — A 548

Punkty dodatkowe

51Z Wyszni Werecki.

Zapisy

57Ł to Turzańsk, 62b* to Ryków, 63a* to Klimiec, 18Z to Stawne (według PaUH).

Uwagi do poszczególnych punktów

1V *cy* rzadsze.

Uwagi ogólne

Forma *cy* panuje w gwarze nadszańskiej, tylko w okolicach miast

(Przemyśl, Leżajsk) wystąpiło *ěy*. Wpływem miasta wyjaśniał Hrabec *ěy* w 28a (można byłoby to odnieść i do punktów 5, 13R). Na Łemkowszczyźnie południowej R notował *cy* (*ei*). W gwarach naddniestrzańskich mamy *cy* i *ěy* (JGM). Z Huculszczyzny JSH podaje *cy*.

326. Że (conj.) — ukr. що — A 534, B 438

Punkty dodatkowe

51Z Wyszni Werecki.

Zapisy

Punkt 56Ł według R. Przykłady zapisów: *že* np. 52Ł, 3, 9, 18, 44, 57, 6V, 35Z, punkty „S”, *že* 2, 4, 7, 13, 20, 26, 69 i in., *žy* 50, *že* || *žo* (*žo* ≤ *že* & *žo*) 36.

Uwagi do poszczególnych punktów

43 *žo* rzadsze; 67 *že* podkreślone, *žo* — zapis w nawiasie.

Uwagi ogólne

Spójnik *že* jest w gwarach zachodnioukraińskich polonizmem (RED). Spotykamy go w gwarze nadszańskiej (tylko w jednym punkcie na skraju północno-wschodnim HrN zanotował *žo*). W gwarach naddniestrzańskich JGM i SD zapisali formę *žy*. Ze środkowej Łemkowszczyzny na Słowacji mamy zapis *že* (R).

W tekstach Szuchewicza z Huculszczyzny spotykamy spójnik *žo*, *žo*.

Spójnik *oż* wystąpił też w tekście z 53Z (na południe od 51Z — nie zmapowano).

327. Jakbym (wiedział) — ukr. якби (я знав). — A 529, B 409

Zapisy

Punkty 56Ł i 65Ł według R, 62 *kob'y* według OSB. Przykłady zapisów: *žagb'ym* 10, 12, 43, 63, 1V, *žagb'om* 14, *ž'agbym* 65Ł, 5R, 37, *žakbym* 67, 6V, 10V, tym samym znakiem zmapowano *žakby* 18V.

Žebym np. *žeb'ym* 7, 18, 26, 28, *žeb'om* 6, *žeb'ym* i *žebv* (*ža v'yď'iŭ*) 39, *žeb'ym* 54, *ž'ėbym* 2.

Kobym np. *kob'ym* 57, 65, 13V, 60Z, *kob'ym* 1S, *kobym* 50, 70. Tym samym znakiem zmapowano w 42a* *ko* (*boł'am na horboćku*).

Kabym np. *k'abym* 20R, tym samym znakiem zmapowano *kagb'ym* 68.

K'ebym np. *k'ebym* 2S, *keb'ym* 5S, *kiwym* 1aS, 1bS, tym samym znakiem zmapowano *ked'bytm* 3, *kit'bytm* 58Z.

Kybytm || *kywym* 4S.

Šdobym 58.

Bytm 4, 13, *bowm* 8.

Uwagi ogólne

Pytanie kwestionariusza AGB brzmiało: „*Kobym znau, to bym skazaу, czy inaczej?*”. Do takiego szczegółowego zdania trudno było znaleźć materiały porównawcze, zmapowano zatem pierwszy wyraz. Na Łemkowszczyźnie środkowej na południe od Karpat R w tym samym zwrocie notował *jakbym*. Z innych materiałów mamy tylko postać *žeby* (bez przykładów), np. u WerŁ z Łemkowszczyzny, w DzLP z zachodnich gwar zakarpaccich, w SD z gwar naddniestrzańskich; DzLP uważa *žeby* za polonizm.

Dialektalne formy ukraińskie *kaб, kaby* RES daje tylko z Polesia; w AGB może należałoby je rozpatrywać w związku z pol. gwarowym (głównie z południa) *kaby(m)*, por. SISE (ros. *kaby* VasmSE uważa za niejasne). *Keby, ked'by* zapewne ze słowackiego (OSB notuje ją też w Libuchorze — na pd. od 42a*), choć jest i pol. dial. *kieby* 'jeżeli' — rzadkie, z różnych stron Polski (SISE). *K'ebym* 'gdyby' i *ket* 'jeżeli' podaje MoS z zachodniej Łemkowszczyzny.

Por. także mapa 326 *Že* conj.

328. Przez (pole, drogę) — ukr. через (поле, дороги). — A 553, AJDŁ 225

Punkty dodatkowe

34a* Suszyca Rykowa, 51Z Wyszni Werecki.

Zapisy

Punkty 64Ł i 65Ł według R. Przykłady zapisów:

Bez 59Ł, 5R, 7, 54, *bes* 65Ł, 3R, 17R, 28b, *bis*: 4, 6, 7, 8, *bés* 2, 26, *bis* 64Ł, *biz* 21R.

Čerez: *č'eres* 9, 12, 18, 43, 61 i inne, *č'erez* 41, 58, *č'erez* 70Ł, 72Ł, *čer'ez* 42Z, 60Z, *č'èrèz* 2R, *čèŷrys* 4V, *č'ères* 21, 4S, *čeres* || *ceres* 37, 46, *c'eres* 13, *ceres* 45.

Pres 28a.

Uwagi do poszczególnych punktów

2R *č'èrèz rik'u*; 5R *bez mist*; 21R *biz níst*; 50 *bez ríu*; 54 *bez mist*; 57 *bez t'auky*, *bez f'osu*; 2V *č'erez hr'ebłu*; 9V *č'eryz t'auku*; 17V *č'èyryz hr'ebłu*; 18V *č'ereyz hr'ebłu*. Niektóre zapisy uwzględniają fonetykę międzywyrazową.

Uwagi ogólne

Przyimek *bez* itp. występuje jeszcze na środkowej i zachodniej Łemkowszczyźnie (AJDŁ), w całej gwarze nadsańskiej (HrN) i w gwarach naddniestrzańskich (HorR, SD). Obszar ten łączy się z wieloma gwarami polskimi, gdzie *bez* występuje przeważnie w znaczeniu 'przez' (SISE).

Čerez występuje na wschodniej Łemkowszczyźnie (AJDŁ), Huculszczyźnie (JSH, SD), gwarach naddniestrzańskich, na Wołyniu i Pokuciu (SD). Formy z początkowym *e-* zanotowano na Huculszczyźnie (SD), por. to samo w 20 w znaczeniu czasowym (*cerez velykyj pist* — nie zmapowano).

Występująca na skraju obszaru AGB forma *prez* częsta jest na zachodzie Łemkowszczyzny (AJDŁ), rzadko spotyka się ją i w gwarze nadsańskiej (HrN), por. też *brez* w gwarze „Zamieszkańców” (SD).

329. *Dast bih* 'nie ma' — występowanie zwrotu. — A 551

Zapisy i uwagi do poszczególnych punktów

10 *daž' büχ*; 14 *dažb'iχ* — *nem'a t'oho*; 21 *daž' bih* — *nem'a*; 41 *č'jž Boh das't*, *daž'z' bi(h^x) konyž*, *daž'z' bi(h^x) vam d'id'uńu šo dat'y*; 43 *daž biχ* — *ščo dat'y* — odpowiedź, że brak; 44 *daž' biχ* — *nem'a*; 46 *daž' b'iχ* — *nem'a*; 61 *dažb'ih* — *nema ščo d'aty*; 62 *daž'bih^x* = *nem'a*; 63 *daž' bih^x* — *nem'a*; 65 *daž'b'i* = *nem'a*; 2V *das'e' bih^x* a) 'da Bóg, że coś będzie', b) 'nie ma, przypało'; 6V *dast' boh* || *dast' pan b'ih* 'nie ma'; 10V *dast ty boh* 'nie ma'; 13V *das't' bih^x* 'nie ma', 'vir Bohu, ščo v mene toho nema'; 18V *dast boh* 'nie ma'; 60Z *das'e' bi(h^x)* 'nie ma', 'przypało, ktoś wziął', *das'e' boh* 'daj Boże!'. Nie zmapowano *dast bih* 'daj Boże!' np. w 3R, 17R, 22R, 2, 2S.

Uwagi ogólne

Zleksykalizowane znaczenie 'nie ma' dla zwrotu *dast bih* występuje na Huculszczyźnie i jest poświadczony w tekstach wydanych przez Szuchewicza, np. *nema szo jisty a tut ynczoho zaribku bih dast* IV 334, *zanczuwały pid smerekow, ta waterky dast Bih* IV 220 oraz w JSH, np. *Boh swigim, szo dast bih, dast byh motoka, ozmy sobi tu dytynu, bo u tebe das bi*, por. zapis w 41 *daž'z' bi(h^x) konyž* 'nie ma koni'.

Dalej na zachód i północny zachód wymieniony zwrot występuje tylko w sensie 'niech Pan Bóg wspomóż!', 'daj Boże!'.

330. Ile (to kosztuje?) — ukr. скільки (це коштує?). — A 580, C 192, AJDŁ 325

Zapisy

61Ł według R. Przykłady zapisów:

S'yla 50Ł, 2, 6, 7, 8, *siya* 1R, tym samym znakiem zmapowano: *s'ilo* 21R i *s'eto* 20R.

K'ilko np. 7, 41, 45, *k'ilko* 21, 37, 47, *k'il'ko* 35, 42, *kül'ko* 10, 11, *k'il'ko* 13, 43, 58, 62, (*s*)*k'il'ko* 68.

Skilko: *skilko* 3R, *sk'ilko* 13R, tym samym znakiem zmapowano *skilki* 61Ł.

Ščo np. 44, 59, *šo* 19.

Nie zmapowano *s'yla* w Starym Samborze według informatora z 45.

Uwagi do poszczególnych punktów

10 *p'ojedn'i kažut syła* — ma to być nowe; 38 *cy mnoho to košt'uje* (albo *k'ilko*).

Uwagi ogólne

Pytanie kwestionariusza „Ile to kosztuje (*syła*...)” przyniosło odpowiedzi zarówno na „ile?”, jak i „jak dużo?” (por. *syła*, *vel'o*, *cy mnoho*). Rozróżnienia tego nie wprowadziliśmy na mapie.

Syła w podobnym pytaniu wystąpiło w materiałach z gwary nadsańskiej (HrN, SD), trafia się też na północ od Lwowa (SD). W innych gwarach zachodnioukraińskich używa się wyrazu *kilko* itp., np. na Łemkowszczyźnie (AJDŁ), Huculszczyźnie (SD), w gwarach naddniestrzańskich (SD). We wsiach wołyńskich na wschód od Równego SD notuje *skilky*, *skulko*.

W zachodnich gwarach łemkowskich spotyka się słowacyzm *ki'o*, *kelo* (AJDŁ, R), to samo notował DzLP w zachodnich gwarach zakarpaccich. Słowacyzmem jest też *vel'o* w 2S, znane z gwar łemkowskich (WerŁ) i zachodniopakarpaccich (DzLP). W gwarze nadsańskiej HrN spotykał inną formę: *wely*, *welyj*, rodzimą, a SD na pn. od Tomaszowa Lubelskiego ma *wele*.

Na środkowej Łemkowszczyźnie słowackiej używa się też pytania *što* (*toto stojit?*, R).

331. Tylko — ukr. лише. — A 594, C 200, AJDŁ 323, DzLAZ 117

Zapisy

Punkt 56Ł według R. Przykłady zapisów:

Xyba — *xyb'a* 19, 45, *xyb'a* 8, 14, 16, 17, *xyb'a* 39, 40, 42.

Lyše, lyš — *lyš'e* 38, 46, 63, 68, *lyš* 59, 62. *Lyšeń* — *lyš'yn'* 60Z.

Lem — *lem* 7, 9, 10, 11, 12, 41, *lem* 1, 67Ł, 70Ł, 71Ł, 72Ł, 1S, 2S, 5S, 35Z, *lem* 57Ł, 70Ł.

Tilko — *t'il'ko* 9, 12, 14, 21, 43, 63, *t'ilko* 37, *til'ko* 26, 44, 47, *tülko* 10, *tül'ko* 11, *t'iu'ko* 1.

Ino — *in'o* 2, 7.

Uwagi do poszczególnych punktów

7 *lem* — dawniej; 11 *lem* — z ociąganiem; 18 *maiū xob'a dvi kor'ovy*; 45 *ia maiū xyb'a dvi korovy*; 58 *maiū xib'a dvi kor'ovy*; 68 *t'il'ko* — kobieta, *lyš'e* — mężczyźni; 71Ł *lem* — starzy wstydzą się.

Uwagi ogólne

Xyba itp. występuje na całym terenie AGB, ale w innych znaczeniach, a mianowicie 'chyba' i 'szkoda' (co odnotowano pytając o wyraz przy okazji innego pytania kwestionariusza, zapisywano wówczas przeważnie jedynie brzmienie wyrazu). Na przesunięcie znaczenia (a nie na pomyłkę) wskazują zapisy: podkreślenia, znak oboczności itp.

Lyš i *lyše* są formami ogólnoukraińskimi, notuje je też — w postaci *lysz, lyszeń, lyszeńka* — JSH z Huculszczyzny.

Słowacyzm *lem* (por. wschodniosłowackie *lem* 'ts.') obejmuje także całą Łemkowszczyznę. Na Zakarpaciu granica pomiędzy *lem* i *lyš* przebiega na zach. od Latoricy (dochodząc do Borzawy w jej środkowym i dolnym biegu). DzLP 84 i 170 — powołując się na zapis i etymologię słownika warszawskiego — niesłusznie uznaje formę wschodniołemkowską i słowacką za polonizm; etymologia od *jen(o)* jest prawdziwa, ale w odniesieniu do języka słowackiego (por. ogólnosłowackie *len*).

Tilko (z -o) występuje także w gwarze nadszańskiej (HrN) i może być związane z sąsiedztwem z gwarami polskimi — por. ogólnoukraińskie *tilky*.

Ino zanotował też HrN w jednej wsi w gwarze nadszańskiej (na pn. wsch. od Radymna); zasięg występowania wskazywałby tu na wpływ polski, przejawiający się choćby w podtrzymaniu żywotności wyrazu.

332. Wszystko — ukr. все. — A 574, B 471, AJDŁ 410—411

Punkty dodatkowe

25Z Myrcza.

Zapisy

Punkt 57Ł to Turzańsk. Punkty 20Z, 21Z, 25Z według PaUH. Przykłady zapisów:

Ūšyto itp. — *uš'ytko* 6, 8, 9, 10, 14, 26, *uš'ytko* 7, 20, *fš'ytko* 2, 5, 13, *fšytko* 50Ł, 1bS, *φš'ytko* 59Ł, *š'ytko* 57Ł, 58Ł, 71Ł, 1aS. W 12 wyraz znany.

Ūs'o itp. — *us'o* 41, 65, *us'o* 66, *fs'o* 2V; tym samym znakiem zmapowano *uso* 7, *us'o* 41.

Ūśo itp. — *uśo* 8, 12, 13, 18, 21, 37, 44, 58, 61, 63, 66, 67, *uś'o* 41, *fśo* 47Ł, 67Ł, 28a, 68, *wśo* 43.

Ūse itp. — *use* 68, 10V, 25Z, *us'e* 18V.

Uwagi do poszczególnych punktów

8 *uš'ytko* — starzy, *uśo* — młodzi, 12 *ušyto* — znane (nie zmapowano); 17R *fšeytko* miało być częściej używane.

Uwagi ogólne

Wšyto i jego warianty są zapożyczeniem z polskiego i słowackiego, nie sięgającym zapewne daleko poza mapowany obszar (por. dane SD 913). DzLP 134 informuje, że formy *ušyto*, *ušytok* itp. obejmują na Zakarpaciu radzieckim zachodnie i środkowe tereny DzLAZ, włącznie z dorzeczem Riki. W gwarach zachodnich okolic Chustu, wschodnich okolic Irszawy, Winogradowa, Swalawy, Wołowca i Miżhiria występuje też typowo wschodniosłowiańska forma *uwes'*; por. też DzLAZ 266 i zawarte tam stwierdzenie, że granica pomiędzy *ušytok* i *uwes'* jest tylko przybliżona, bo nie zawsze można określić gdzie występuje stara forma, a gdzie mamy do czynienia z wpływem języka literackiego.

W dialekcie Łemków występują w zasadzie tylko formy z *-š-* (*šyto*, *fšyto* itp., AJDŁ), w gwarze huculskiej — z *-s-* (*wsio*, JSH); w gwarze nadszańskiej wszędzie zanotowano *fśo* (tylko w dwóch punktach najdalej wysuniętych na zachód występują formy z *-š-*, HrN).

333. Dužo — ukr. *барато*. — A 575, AJDŁ 321, DzLAZ 118

Zapisy

Punkt 65Ł także według R (forma *bóh'ató*). Przykłady zapisów:

Dosta, *dosyt* — *d'osta* 43, 61, 62, 63, 65, 6V, 13V, *d'os'yt* 68, *d'osyt* 13. W 63 *d'osta* (|| *mn'oho*) *l'ud'yi*.

Duže, *dužo* — *d'uže* 65Ł, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 26, 28, *duž'e* 56Ł, *d'užo* 50Ł, 22R, *dužo* 26.

Bohato — *boh'ato* 34, 46, 6V, 13V.

Mnoho — *mn'oho* 12, 14, 18, 21, 37, 41, 58, 1V, 4S, 35Z, *mnoh'o* 8, *minoh'o* 1.

Vel'o — *v'el'o* 1S, 1aS, 1bS, 2S.

Uwagi do poszczególnych punktów

8 *mnoh'o* — starzy, *d'uże l'udyi* — młodszy informator; 13R *boh'ato* — tylko młodszy tak mówili; 21R *duże* miano mówić częściej; 1V *mn'oho* używa się rzadziej niż *dosta*.

Uwagi ogólne

Pytanie kwestionariusza dotyczyło pojęcia, a nie poszczególnych wyrazów i eksplorator notował zazwyczaj tylko jedną, zapewne najbardziej typową formę, którą otrzymał w odpowiedzi. Tymczasem w gwarze mogą występować dwie (lub więcej) formy oboczne. Dlatego też mapa nie może pokazać dokładnych zasięgów mapowanych wyrazów.

Dosta i *dosyt* są, być może, lokalizmami (tzn. nie są notowane w gwarach sąsiednich). Sposób zapisu (m. in. brak znaków zapytania) upewnia o tym, że mamy tu przesunięcie znaczenia 'dosyć' → 'dużo', a nie omyłkę.

Duże obejmuje też całą północną (a częściowo też południową) Łemkowszczyznę i prawie całą gwarę nadszańską (z Huculszczyzny JSH podaje wyraz tylko w znaczeniu 'bardzo').

Dužo — zapewne polonizm — podaje też z kilku wsi z terenów gwary nadszańskiej HrN.

Bohato 'dużo' notuje SD 1016 na całej zachodniej Ukrainie, JSH potwierdza występowanie wyrazu w gwarach huculskich na północ od Karpat, a DzLAZ w tychże gwarach na południe od Karpat, nad Białą i Czarną Cisą.

Mnoho występuje też na całym obszarze DzLAZ.

Vel'o — słowacyzm — występuje też na Łemkowszczyźnie na południe od Karpat i w okolicach Użhorodu (AJDŁ, R, DzLAZ).

334. Bardzo — ukr. дуже. — A 576, B 454

Punkty dodatkowe

14a* Jabłonka Wyzna, 4Z Werchowyna Bystra.

Zapisy

Punkty 61Ł i 64Ł według R. Przykłady zapisów:

Bars — *bars* 3, 5, 7, *barz* *bol'yt* 2, 4, 6, *ne bars d'obroj* 3S.

Barzo — *b'arzo* 21, *b'arżũ* 28a.

Duże — *d'uże* 5, 8, 9, 10, 12, 28, 36, 37, 43, 44, 46, 61, 62, 63, 65, *d'uże sa boi'u* 14, *duże* *уv'orvi* 3S.

Żywo — *żywo zabanuv'au* 13a*, *żywo tepło* 13V.

Nie zmapowano *selno* : *s'elno na boi'yt* 14.

Uwagi do poszczególnych punktów

5R *bars* — dawniej; 28a *d'uże* — młodsi; 13V *żywo* w zapisie z 1901 r. (OSB).

Uwagi ogólne

Barz — polonizm-słowacyzm (w słowackim z polskiego?) — obejmuje także całą Łemkowszczyznę, okolice Użhorodu oraz pojedyncze wsi w zachodnich powiatach radzieckiego Zakarpacia (AJDŁ, DzLP 17, 18, 170). HrN zanotował wyraz także w jednym punkcie w gwarze nadszańskiej, gdzie jest to oczywiście polonizm.

Barzo jest zapożyczeniem z języka polskiego. SD 1026 notuje *barzo*, *barz* i *bars* z kilku punktów na granicy gwar ukraińskich ze zwartym obszarem polskim; forma *barzo* występuje powszechnie m. in. w gwarze nadszańskiej (HrN).

Duże jest formą ogólnoukraińską; w gwarze nadszańskiej HrN zanotował ją w dwóch punktach.

335. Różnie — ukr. всяко, всіляко. — A 577, B 445, AJDŁ 412

Zapisy

Punkt 56Ł według R. Przykłady zapisów:

Rižno itp. — *r'ižno* 6, 7, 20, *rižno* 26; *r'užno* 8, 39, 43, 60, 61, 62, 63; *r'ůžno* 10; *r'ižni* 2, 4, *r'ižni* 3 (tym samym znakiem zmapowano *po r'ižnomu* 58Z).

Us'ako i *usilako* — *uś'ako* 13, 18, 36, 37, *us''ako* 12, *us'ako* 65, *uś'ako* 64; *uśil'ako* 54, 57, *uśil'ako* 67, *us'il'ako* 66, *wsil'ako* 60. Tym samym znakiem zmapowano *fs'il'ako* 69.

Fšeliĭak, *fšelako*, *fšeliĭako* — *šaliĭ'ako* 4S, *fšeliĭ'ako* 35Z, *fšelako* 10R, *fšeŷl'ako* 17R.

Rozmaiĭiti — *rozmaiĭ'it'i* 28, *rozma'ici* 26, *rozmaiĭ'iti* 17R.

Uwagi do poszczególnych punktów

20R *różmaiĭ'it'i* miało być częściej używane.

Uwagi ogólne

Formy *rižno*, *ružno* itp. z -ž- przedstawiają różne stadia adaptacji polskiego *różny* (por. ogólnoukraińskie *rizno*).

Brak materiału nie pozwala na wyznaczenie dokładniejszej granicy pomiędzy polonizmem-słowacyzmem *fšelijak* — *fšelijako* (znanym na całej Łemkowszczyźnie) i rodzimym *ws'ako* — *wsilako*, dlatego też warto tu odnotować, że na północ od Karpat, według danych AJDŁ, przymiotnik *fšelijakyj*, *šelijakyj* itp. sięga po Solinkę (*wšelaki* jest też w 2V!), zaś na południe od Karpat, według danych DzLP 35, przymiotnik ten sięga po Borzawę, a więc na terenie AGB po Latoricę włącznie.

W gwarze nadszańskiej mamy najczęściej *rižni*, a więc tak, jak w AGB na pograniczu bojkowsko-nadszańskim, a także *ružni*, *rižno*, *rozumajiti* (HrN). Z gwary huculskiej JSH przynosi *usielekij* 'rozmaity'.

Brak kontekstów nie pozwala stwierdzić czy pomiędzy *rižno* i *ws'ako* — *fšelako* istnieją w gwarze różnice znaczeniowe, czy też nie.

336. Inaczaj — ukr. інакше. — A 547

Zapisy

Punkty 56Ł i 65Ł według R. Przykłady zapisów:

Inačy i *inacy* — *in'ačy* 8, 26, 37, *yn'ačy* 44, *ien'ačé* 14, *ien'ačy* 13, *inačy* 41; *in'acy* 7, 69, 46Ł, 17R.

Ynšak i *ynčak* — *'ynšak* 1S, *'ynšak* 4S, 5S, 35Z; *'ynčak* 12, *'ynčak* 60Z.

Inakše i *inakšy* — *in'akše* 4, 6, 9, 18, 21, 26, 61, 63, 56Ł, 13V, 18V, *in'akšy* 2, 43, *yn'akšy* 46, *yn'akše* 58, 68, 6V, 10V, *ynakše* 65.

Uwagi ogólne

Mapa przedstawia m. in. przybliżone zasięgi form *inačy* (na północy) i *ynčak* (na południu). Forma *inacy* z *c* (zamiast *č*) pojawiła się być może pod wpływem polskich gwar mazurzących, ale wtedy powinna by ona występować także w gwarach łemkowskich.

Z Łemkowszczyzny na północ od Karpat Werchratski podaje *inače* i *ynšak*, na południe od Karpat notowano zazwyczaj *inakše*, a tylko raz *inšak* (R). W gwarze nadszańskiej jest *inacy* (jeden raz zapisano *inačy*) i *inakše* (jeden raz zapisano *inakšy*, HrN). Z gwar huculskich JSH podaje tylko *ynakše* 'inaczaj' (a także *ynčyj* 'inny') z materiałów Kolberga z Połucia.

337. Całkiem — ukr. цілком. — A 564, B 373, C 188, T 59

Zapisy

Punkt 56Ł, a częściowo 65Ł i 67Ł (*ciuk'om*) według R. Punkt 20Z według PaUH 485. Przykłady zapisów:

C'aukom — *c'aukom* 1, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 17, 19, 32, 36, 37, 41, 45, 46, 58, 65, *c'aukóm* 10, 14, 29, 42, 43, *c'alkom* 1, 12, 28, 40, 63, 59Ł, 65Ł, 70Ł, *c'alkom* 1S, 2S, 4S.

Cauk'om — *cauk'om* 34, 59, *całk'om* 64, *całk'om* 69.

C'aukim — *c'alkim* 2, *c'aukim* 3, 4, 48, 60.

Óiuk'om — *ciuk'om* 5, 18, 20, 23, 24, 26, 27, 35, 39, 54, 56, 61, 66, 67, 68, *ciuk'om* 53.

Ćiukom — *ćiukom* 62Ł, *c'iłkom* 13V.

Zoušim — tak w 50, *zofsım* 21R, 22R.

Uwagi do poszczególnych punktów

19 *ciuk'om* ma być częściej, 39 *caukom* — starszy, *ciuk'om* — młodsza córka, 60 *ciuk'om* — najmłodszy informator, 65 *c'aukom* — starzy, *c'iu-k'om* — młodszy, 35Z *c'alkom* — np. o głupim, ale o zebraniu wszystkich ziemniaków „do końca” — *dokus*; też *d'okusim zabı̄oı̄u*.

Uwagi ogólne

Polonizm-słowacyzm *całkom* występuje powszechnie na Łemkow-szczyźnie (AJDŁ; w Uściu Gorlickim R zapisał *ciukom*). W gwarze nadszańskie jest *całkom* i *całkim* obok *ciłkom* (HrN), z Huculszczyzny JSH przynosi formę *całkom* (obok *całom*). Por. mapę 338 „Cały” i mapę „Dokus” (w tomie VII).

338. Cały — ukr. цілий. — A 565, B 470, C 189, T 60

Punkty dodatkowe

13a* Dźwiniacz Górny.

Zapisy

Punkty 61Ł, 64Ł, 67Ł według R. Punkt 20Z według PaUH. Punkt 11Z to Wełykyj Bereznij.

C'alyi — tym samym znakiem zmapowano *c'alyi* 2S, *c'alyi* 60Z.

Óilyi — przykłady zapisów: *cił'yi* 2, 4, 6, 8, 14, 18, 22, 25, 30, 52, 68, *c'ił'yi* 21, 38, 43. Znakiem dla *cił'yi* (c', c-) zmapowano *cił'eı̄i* 17R, *c'ił'yi* 4S, *cił'yi* 11Z, *cił'yi* 35Z, N sg n *cił'oı̄* 66Ł. W 9 i 19 zapis niewyraźny (ć- lub c'-).

Uwagi do poszczególnych punktów

41 *c'alyi* — rzadziej; 44 *c'alyi* — analfabeta, *éilyi* — piśmienny; 42Z *ys c'alocho huštak'u, cił'u zym'u, y cił'ómu 'ókrusz'i*; 60Z *c'il'wi* 'cały, niepodzielny', *c'abwi* 'cały (np. dzień)', ale *c'abwi dyn' došč ide* || *c'itwi dyn' došč ide*.

Uwagi ogólne

Mapa pokazuje przede wszystkim występowanie polonizmu-słowaczmu *całyj*, notowanego także z rzadka na Łemkowszczyźnie (gdzie zdecydowanie przeważa *éilyj* itp. — R). W gwarze nadszańskiej w zasadzie jest *éilyj*, jedynie w okolicach Cieszanowa częstsze jest *całyj* (HrN). Na Huculszczyźnie jest *całyj* i *cilyj* (JSH). Przymiotnik *całyj* itp. z *-a-* zajmuje znacznie mniejszy obszar niż przysłówek *całkom* (zob. mapa 337).

339. Prędko — ukr. швидко. — A 568, B 308

Zapisy

Punkty „Ł” według R. Przykłady zapisów:

Borzo — *b'orzo* 68Ł, 5, 9, 18, 21, 28, 36, 44, 58, 60, 64, 66, 69, 4V, 14V, *b'orzu* 3, 50; tym samym znakiem zmapowano *borzo* 2V i (*χod'ŷ*) *b'orše* 17R.

Pylno — *p'yłno* 12, 13, 41, *p'yl'no* 26, *p'ylno t'etyt* 6R, *p'ylnũ* 28a; tym samym znakiem zmapowano *zrop to p'ilno* 3R.

Skoro — *sk'oro* 56Ł, 12, 2V, 10V, 3S, 5S, 35Z, 60Z, *sk'oro* 43; tym samym znakiem zmapowano *nask'oro* 1S i 1bS, *jak naŷskurše* 2R.

Žyvo — *ž'yyo (-w-)* 7, *ž'yo* 2, 3, 4, 6, 8, 14, 10R, 14R, *ž'yo* 22R.

Švydko — *šv'ytko* 70, 5S, *švydko* 10V, 13V, 18V.

Prutko — *pr'utko* 56Ł; tym samym znakiem zmapowano *popr'utko* 1aS.

Frišno — tak w 2S; tym samym znakiem zmapowano *nafr'išno (id'e)* 1S.

Uwagi do poszczególnych punktów

1V *sk'oro* — rzadziej; 2V *borzo* przeważa, *žyvo* — rzadko używane.

Uwagi ogólne

Materiał tu przedstawiony daje jedynie ogólną orientację w zasobie leksykalnym badanych gwar, gdyż w mowie występuje zazwyczaj kilka określeń na oznaczenie pojęcia 'prędko'; gdyby pytano także o wyrazy,

dane byłyby zapewne bardziej reprezentatywne. W gwarach sąsiednich notowano następujące określenia: na Łemkowszczyźnie na północ od Karpat *prutko*, na południe od Karpat *skoro*, *fryšno* i *xytro* (R, HorKB), w gwarze nadszańskiej *prentko*, *pylno*, *żywo*, *skoro* (i raz *sporo* HrN), na Huculszczyźnie *borzo*, *żywo* i *żywko*, *szwydko*, *prudko*, *futko*, *skoro* (JSH).

340. Wilgotne (siano) N sg n — ukr. *вогке* (сіно). — A 165, B 128, AJDŁ 307

Zapisy

Punkt 56Ł (*wóχk'e*), 61Ł, 64Ł, 65Ł, 70Ł według R. Punkt 57Ł to Turzańsk. Przykłady zapisów:

Vilgotne itp. — *wilg'itne* 1, *wilg'otne* 59Ł, 34, *wil'g'otne* 67Ł, *wilg'otnoŕ* 65Ł, *vyl'g'otne* 6, 43, *vylg'otne* 13, 57, 66, *wilg'otne* 28, 39, 64, 67, 69, *wil'g'otne* 14, 21, 61.

Vilhotne, *wilχke* — *wilh'otnoŕ* 2R, *veylχk'e* 1aS.

Vilžne, *wilne* itp. — *w'ilgne* 4R, *wilžn'e* 20R, *wiln'e* 47Ł.

Voxke itp. — *wóχk'e* 56Ł, *wóχk'ę* 54, 60, *wóχk'e* 12, 28a, 58, 62, 63, 66, 67, 68, *wuχk'e* 3, 17R, *wóχk'oŕ* 1S, 4S, 5S, 35Z, *wóχk'e* 1V, 13V.

Nie mapowano określić typu *mokre*, *zdożżene*, *stuhle*.

Uwagi do poszczególnych punktów

4R *w'ilgne* „pó rusku” (!) = *wóχk'oŕ*; 10R *wóχk'e* „trochę wilgotne”; 22R *wóχk'oŕi* — starsi informatorzy; 66 *wóχk'e* — młody informator; 13V *wóχk'e* — rzadko; 58Z *wóχk'oŕe* — rzadziej.

Uwagi ogólne

Polonizm *wilgotnyj* — także w zasymilowanej postaci *wilhotnyj* — występuje także w gwarach sąsiednich: na Łemkowszczyźnie (przeważnie z rdzeniem w postaci *wilh-*; w części południowo-wschodniej częstsze są postaci z rodzimym *wolh-*, *woh-*, AJDŁ, R), w gwarze nadszańskiej (*wilgotnoje* itp.; tylko w niektórych wsiach notowano *wóχke* i *wohle*, HrN). Z Huculszczyzny brak jest danych.

341. Tanie N sg n, tanio adv. — ukr. *дешеве* N sg n, *дешево* adv. — A 151, B 318, C 42, AJDŁ 311, DzLAZ 119

Zapisy

Punkty 64Ł, 65Ł, a także zapisy *tuń'e* 56Ł, *tań'oŕ* 61Ł, *t'une* 68Ł według R. Punkt 57Ł to Pryłuki i Turzańsk. Przykłady zapisów:

Tun'e itp. — *tun'e* 3, 6, 10, 18, 20, 15R, *t'une* 68Ł, 13, 21, 38, 43, *t'uneŕ*

62Ł, *tun'ej* 59Ł, 67Ł, *tuń'e* 57Ł, *t'uńe* 70Ł, 9R; tym samym znakiem zmapowano *t'unyj* N sg m 37, 46.

Tun'oĵ itp. — *tuń'oĵ* 52Ł, 1S, 35Z, *t'uńoĵ* 2S.

T'uno i *t'uńo* — *t'uno* 18Z, 24Z, 50Z, *t'uńo* 11Z, 35Z.

Tan'e itp. — *tan'e* 17R, 2, 4, 26, *t'ane* 28, 47, 54, 57, 59, 62, 68, 1V, 2V, 13V, *t'ańe* 47Ł; tym samym znakiem zmapowano *t'anyj* N sg m 46 i 4V.

Tan'oĵ itp. — *tan'oĵ* 3R, *t'ańoĵ* 50Ł, *t'ańoĵe* 28a.

T'ano — tak w 70.

Nie zmapowano wyrazu *deševo* 70, 18V i 60Z by zbyt nie komplikować mapy.

Uwagi do poszczególnych punktów

46 *t'anyj* *χl'ip*; niektórzy we wsi — *t'unyj*.

Uwagi ogólne

Formy z *tun-* obejmują także Łemkowszczyznę; na radzieckim Zakarpaciu granica pomiędzy formami z *tun-* i z *tan-* przebiega między Latoricą i Borzawą, podobnie jak w przypadku *łem* i *łyše* (por. mapa i komentarz 331), przy czym tu tereny nad górnym biegiem Riki mają raczej *tun-*. Co się dotyczy miękkości *-n-*, to na Zakarpaciu wzdłuż głównego grzbie tu Karpat występuje *t'uno*, a pozostały obszar ma w zasadzie *t'uńo* (*tuńo* jest też pomiędzy punktami 1Z i 21Z). W gwarze nadsańskiej są tylko formy z *tan-* (HrN).

Formy z *tun-* należy tu chyba uznać za słowacyzm, właśnie ze względu na zasięg, choć DzLP 132—133 słusznie zwraca uwagę na formy z *tun-* w staroruskim, staroukraińskim, w dialektach rosyjskich i białoruskich, w języku staro-cerkiewno-słowiańskim (i w językach łużyckich). O wyrazie por. też Z. Stieber, *Etymologisches*. 1. Poln. *tani*, abg. *tunjb* [...] ZslPh IX, 3—4, 381—383.

342. Tłusty — ukr. масний. — A 556, B 341, AJDŁ 312

Zapisy

Punkt 65Ł i zapis *masn'uj* w 56Ł według R. Punkt 57Ł to Turzańsk. Przykłady zapisów:

Tl'ustyj — tak w 4, 7, 20, 21, 26, 28a, 34, 36, 43, 46, 50, 57, 61, 66, 68, *tl'ustyj* 18, 20, *kl'ustei* 6R. Tym samym znakiem zmapowano N sg n *tl'uste* 8. *Tłust'yj* — tak w 3, 58. Tym samym znakiem zmapowano N sg n *tlust'e* 47Ł, 2.

Toust'yj — tak w 68, 2V, 6V.

Tuśn'yj — tak w 13, 18, 39, 41, 63, 65, *tuśn'uj* 20, *tiśn'uj* 1bS. Tym

samym znakiem zmapowano *tučna* N sg f 1aS, *tüşn'e* N sg n 10, *tüčn'e* N sg n 9, *tučn'e* N sg n 12, 14.

Masn'yi — *masn'wı̇* 56Ł, 1S, 3S, *masn'oı̇* N sg n 2S, *masn'a* N sg f 1aS, 1bS. Tym samym znakiem zmapowano *m'asn'yi* 14V, *masn'e* N sg n 16V.

Nie zmapowano znaczących niewątpliwie co innego odpowiedzi *spas'enyı̇* 52Ł, 57Ł, 68Ł, *sp'asenęı̇* 10R, *pasen'yi* 59Ł, *sp'asne* N sg n 7.

Uwagi do poszczególnych punktów

56Ł *tučn'wı̇* np. o baranie, *masn'wı̇* o mięsie, *masn'eŋkyı̇* o człowieku (R); 10R *sp'asenęı̇* *χłop*; 2V o *ı̇ak'yi* *tł'ustyı̇* — *ı̇ak pac'uk*; 13V *masn'yi* np. o mięsie, barszczu; 14V *m'asn'yi* o mięsie, zupie; 16V i *tłuste* i *masne* o mięsie; 1bS o człowieku tylko *tičn'wı̇*; 2S *tučn'oı̇* i o człowieku i o mięsie; 4S i *tučn'wı̇* i *masn'wı̇* też o człowieku; 18Z *masn'wı̇* np. o barszczu, *toustwı̇* — o człowieku; 35Z *tovst'wı̇* o człowieku, *masn'wı̇* — o mięsie, *masn'wı̇* 'tłusty', *tovst'wı̇* 'gruby'.

Uwagi ogólne

Zapisy z punktów, w których zanotowano dwa (i więcej) określenia wskazują na to, że przy pytaniu o poszczególne wyrazy, a nie tylko o pojęcie, obraz byłby bogatszy. Autorom kwestionariusza chodziło zapewne o ustalenie przede wszystkim zasięgu polonizmu *tłustyj* i ten cel został osiągnięty. Wyraz ten występuje także na całej zachodniej i środkowej Łemkowszczyźnie po obydwu stronach Karpat (a na wschodniej Łemkowszczyźnie tylko w pasie północnym) i w całej gwarze nadszańskiej (AJDŁ, R, HrN). Dla gwar huculskich JSH notuje tylko przymiotnik *towst'yi* 'gruby' (zgodnie ze znaczeniem wyrazu w języku ogólnoukraińskim).

Tučnyj 'tłusty' notowano także na wschodniej Łemkowszczyźnie po obydwu stronach Karpat oraz w gwarach huculskich (tam w znaczeniu 'tłusty' i 'syty' JSH).

Masn'yi 'tłusty' (z cytatem o mleku) podaje też dla Huculszczyzny JSH.

343. Banuwaty 'tęsknić, żałować' — ukr. 'тужити, жалковати, жалувати'. — A 497, B 449, AJDŁ 385

Zapisy

Punkty 65Ł i 67Ł według R. Punkt 11Z to Welykyj Berezn'yi. Przykłady zapisów: *banov'aty* 43, 44, 64, 3S, *banuw'aty* 6, 13, 26, 46, 58, 65, 68, *banuw'aty* 36, 50, 54, *ban'uwaty* 3, 57, *b'anóvatı̇* 1S, 1aS.

Uwagi ogólne

Wyraz jest zapewne zapożyczeniem z węgierskiego *ban* (poprzez gwary wschodniosłowackie i bezpośrednio?), choć mogły się tu nakładać także wpływy rumuńskie: huculskie *banuvaty* 'żałować' A. Vincenz wywodzi z rumuńskiego *bănu* (Les elements roumains du lexique houtzoule. Centre Roumain de Recherches de Paris, Paris 1959, s. 14), choć trzeba pamiętać, że w słownictwie huculskim jest też sporo zapożyczeń węgierskich (bez pośrednictwa rumuńskiego).

Szereg zapisów nie podaje znaczenia notowanego wyrazu. Na znaczenie 'tęsknić' informatorzy wskazali w punktach 58, 61, 2R, 3R, 10R, 17R, 1V, 1S, na znaczenie 'żałować' — w punktach 56Ł, 58Ł, 59Ł, 65Ł, 68Ł, 9, 50, 63, 13R, 2V, 11Z, 43Z, 58Z, na znaczenie 'smucić się, rozpaczać' — w punktach 1R, 10R, 22R, 1V, 6V, 13V, 18V. W 70Ł zanotowano *ban'u-ju* — *kor [ova] za tel'at'om*. W 42a* OSB rozróżnia: *kórova ban'uje za tel'a-t'om, ót'je ž'aluje za s'ynom*, ale w 65Ł i 10R *banuv'aty* można odnieść i do człowieka i do zwierzęcia.

Wyraz występuje na całej Łemkowszczyźnie, w gwarze huculskiej odnotowuje go JSH, naddniestrzańskiej — HorT, natomiast w gwarze nadsańskiej — wg danych HrN — wyrazu już nie znano.

344. Mówić, rozmawiać — ukr. говорити, розмовляти. — A 505, B 359, C 165, T 65, AJDŁ 388 i 390 (a także 274, 366, 369)

Punkty dodatkowe

38a* Wołcze, 16Z Stawne, 51Z Nyżni Worota (Nyżni Werecki).

Zapisy

Punkt 65Ł według R, punkty 16Z, 20Z i 51Z według PaUH. Przykłady zapisów:

Hwaryty: *hv'aryty* 1, 11, 13, 16, 42, *hv'aryti* 7, 10, 12, *hv'aryt* 58Ł, 39, *hv'ariat* 57Ł, 70Ł.

Howoryty: *hovor'yty* 46Ł, 20, 24, 27, 31, 43, 46, 61, 65, 67, *howoryty* 45, 62, 64, *hovor'yt'i* 39. Tym samym znakiem zmapowano *havoriat* (! J. R.) 2.

Wohoryty: *vohor'yty* 52, 53, 54, *wohor'yty* 36.

Hadaty: *had'aty* 2, 3, 25, 28, 29, *had'ati* 48Ł, 49Ł.

Mowyty: *m'ovyty* 47Ł, 65Ł, 22, 25, 32, 38, 45, 48, 52, *m'owyty* 28, 57, *mow'yty* 7.

Rozmawjaty: *rozmauj'aty* 21, *rozmaujety* 47.

Uwagi do poszczególnych punktów

18 *hv'aryty* — na *horišnim kincy*, *u nas m'oujat*; 20 *hv'aryty* rzadko używane; 39 *hv'aryty* || *sy hovorym'e po svomu*; 40 *hv'aryty* — miało być, teraz nie ma (zmapowano jako „brak wyrazu *hwaryty*”); 41 *ja tobi hv'aryu* — dawniej.

Uwagi ogólne

Pytanie kwestionariusza brzmiało: „Mówić, rozmawiać, powiedzieć”. Wobec ograniczenia mapowanego materiału do form niedokonanych nie uwzględniono czasownika *powisty*. Wyraz *besiduwaty* zostanie przedstawiony na jednej z map następnego tomu. Nie zmapowano wyrazu *kazaty* (*skazaty*) notowanego — częściej w dodatkowych uwagach, niż w odpowiedziach na pytanie kwestionariusza — w części środkowej i wschodniej AGB (ale także na pograniczu bojkowsko-łemkowskim) oraz na Zakarpaciu, a znanego niewątpliwie szerzej. Można przypuszczać, że szerzej niżby to wynikało z mapy, używany był wyraz *mowyty*.

Wyraz *hwaryty* na terenach AGB na Zakarpaciu występuje — według danych DzLP 37 — w gwarach powiatu Welykyj Bereznyj i w południowo-zachodniej części powiatu Pereczyn, tzn. w dorzeczu Uhu (Uża) i Lutej. DzLP 38 słusznie uważa wyraz za polonizm, który do badanych gwar mógł przenikać zarówno bezpośrednio, jak też poprzez gwary wschodniosłowackie.

W gwarach sąsiednich notowano: na Łemkowszczyźnie *gadati* w części zachodniej, *hadaty* i *mowyty* w okolicach Sanoka (w punkcie 54Ł Z. Stieber odnotował brak wyrazu *hadaty*), *hwaryty* — na całym obszarze AJDŁ (poza niektórymi punktami w okolicach Sanoka), na Huculszczyźnie — *hovoryty*, *mowyty*, *kazaty* (a *hadaty* tylko w znaczeniu ‘myśleć’, JSH), w gwarze nadszańskiej — prawie wyłącznie polonizm *hadaty* (tylko w dwóch punktach — *rozmawjaty*, HrN).

345. Kopać (ziemiaki) — ukr. копати (картоплю). — A 163, B 118

Zapisy

Punkty „Ł” według R. Przykłady zapisów: *kop'aty* 3, 13, 28, 36, 60, 67, *kop'aty bulbu* 54, 59, *br'aty* 43, 63, 65.

Uwagi do poszczególnych punktów

70 *kop'aty bulbu*, ale *ber'e si* (*br'aty*) — w ciągu lata.

Uwagi ogólne

Pytanie dotyczy zbioru ziemniaków na jesieni (a nie okopywania ziemniaków). *Braty* w znaczeniu 'kopać' jest może znane szerzej, por. w punkcie 34a* *braty kyrnycej* 'kopać studnię' (czego rzecz jasna nie zmapowano).

Na Łemkowszczyźnie jest w zasadzie *kopaty*, ale koło Svidnika i Me-dzilaborców notowano *braty* (R), w gwarze nadszańskiej HrN zapisał tylko *kopaty*. Na Huculszczyźnie w pasie północnym jest *braty* i *wybiraty*, na pozostałym obszarze — *derty*, a tylko na samym południu i północnym wschodzie (tu obocznie z *wybiraty*) jest *kopaty* (zob. J. Rieger, Z dawnych badań nad słownictwem huculskim, SFPS 23 (1985) s. 233—246).

346. Łać, nalewać — ukr. лити, наливати. — A 504, B 94

Zapisy

Punkty „Ł” według R. Przykłady zapisów:

L'aty 8, *l'aty* 6, 14, *l'aty* 2, 5, 21, 46, *Ulaty* 9, 18, 41, *l'ety* 50, 67, 68, *l'l'ety* 58, *l'ety* 28a.

S'ypaty 44, 58, 62, 65, 66, *s'ypaty* 63.

Uwagi do poszczególnych punktów

56Ł *vl'ati*, starsze: *vsyp!*; 12 *nas'yp v'ody!*; 13 *Ulaty* dawno, teraz: *nasyp vodu!*; 50 *zerno si syple* (nie zmapowano); 22R *šklejka* — *to še sypje* || *syp'le tam hor'iuĳku* (częściej ma być *vl'ety*); 1V *l'lyty v'odu, s'ypaty boršĳ, sup*; 2V *l'l'aty*, ale *nas'yp meń'i s'upu*; 35Z *nal'l'aty* o wódce, *namet'aty* || *nasyp'aty l'evenu, p'olĳkĳ*; 60Z *s'ypaty* — kiedyś częściej, *l'l'aty* — teraz częściej; *nas'yp vody u hornyc'*; 1aS *nas'yp!* — używane czasem jeszcze teraz; 1bS *s'ypati* dawniej, ale jeszcze i dziś używane; 3S (*na*)*s'ypati* — starsze, *nall'ati* — nowsze; 5S *nas'ypati (molok'a)* — dawne.

Uwagi ogólne

Znaczenie 'nalewać' czasownika *sypaty* wyraźnie dziś się cofa, por. uwagi informatorów w punkcie 56Ł, 22R (gdzie wręcz zaprzeczano istnieniu takiego znaczenia i dopiero wyszło ono w rozmowie) i w punktach „S”, co przy przedwojennej eksploracji nie miało miejsca, przeciwnie, w punkcie 13 informator *sypaty* uznał za nowsze. Warto przypomnieć, że znaczenie 'nalewać (do naczynia) potrawę przyrządzoną na rzadko' jest znane w języku literackim.

Na Łemkowszczyźnie zapisywano w zasadzie *laty*, a tylko w jednym

punkcie podano, że w Boglarce koło Bardejowa ma być *nasypaty*. JSH przynosi z Huculszczyzny *sypaty*, HrN z gwary nadszańskiej zna tylko *laty*.

347. Palić (ogień) — ukr. розводити (вогонь). — A 13

Zapisy

Punkty „Ł” według R, punkt 58Z według PaUH. Przykłady zapisów: *Klasy* itp.: *kl'asty* 8, 13, 43, 65, *klasti* 10, 12, *nakl'asty* 44, *roskl'adovati* 39Z.

Palyty itp.: *pał'yty* 4, 8, 21, 26, *pał'ytī* 9, *zapał'yty* 2, *zap'ały!* 41.

Topyty itp.: *top'yty* 7, 21, 37, 46, *natop'yty* 62, *zatop'y!* 41, 58, 61, 68.

Nie zmapowano *topyty* — według informatora z 65 ma być w Tuchli (na północ od punktu 65), według informatora z 21 ma być w Ustianowej (między punktami 13R i 5), według informatora z punktu 4 ma być w Serednicy (pomiędzy punktami 13R i 4).

Uwagi do poszczególnych punktów

7 *top'yty daun'o*, *teper pał'yty*; 18 *top'yt'ŷ* było, ale *daun'o*; 2V *kl'asty* — w piecu, piecu kuchennym, na polu; 6V *pał'yty* — teraz.

Ponadto zanotowano: *Klasy* itp. — *klasy u pečy* itp. 2V (tu też na polu), 60Z, *klasy ohyn' itp.* 10, 12, 13, 14, 43, 60Z, 1aS, 1bS, 3S, 4S, *klasy ohna* itp. 65, 2V, *naklasy oheń* itp. 5S, 58Z, *naklasy ohna* itp. 44, 1S, 2S, *roskl'adovati uhn'* 39Z.

Palyty itp. — *palyty h pięcu* 4R, *palyty (v)ohoń* itp. 17R, 19R, 20R, 21R, 18V, *zapał'yty ohoń* itp. 56Ł, 21R.

Topyty itp. — *topyty u pečy* itp. 37, 58, 61, w piecu 68, *topyty dryv'a* 46, *natopyty u peč'y* 62.

Uwagi ogólne

Pytanie kwestionariusza „Palić ogień” odnosiło się przede wszystkim do palenia w piecu, następowało ono bowiem po pytaniach o piec i jego części; świadczą o tym także liczne wypowiedzi informatorów (zob. wyżej).

Niewątpliwie interesujące byłoby zbadanie łączliwości i rekeji mapowanych czasowników; interesujący materiał za cytowany w „Uwagach do poszczególnych punktów” — zbyt szczupły, by można go było nanieść na mapę — pokazuje już pewne możliwości (por. też np. w gwarze nadniestrzańskiej *klasy hniздо* ‘wieć gniazdo’ HorT).

Na Łemkowszczyźnie południowej panuje określenie *klasy* (raz za-

pisano też *zatopyty do peca*), na północnej raz zanotowano *ohen kładut* (w polu) i raz *zapalyty χ pecu* (R). Z Huculszczyzny JSH przynosi *napalyty, topyty*. W gwarze nadsańskiej jest wszędzie *palyty* (HrN).

348. Strzec, pilnować — ukr. стеректи, пильнувати. — A 502, B 306

Zapisy

Punkty „L” według R, punkt 20Z według PaUH. Przykłady zapisów: *Pantruваты* itp.: *pantruv'aty* 54, 60, 61, 69, *pantruv'atij* 13, *pantruv'atij* 41, *pantr'uvaty* 20, 67, *pantr'ov'aty* 68, *pantr'ovaty* 39, *patruv'aty* 44, 46. Tym samym znakiem zmapowano *patrov'aty śa* 'strzec się' 43. Nie zmapowano *šo tam budeś pantruv'au* 'uparcie szukał' (wymówione ze złością) 28.

Sokotyty itp.: *sokot'yty* 63, *sokotyty* 60, *sokotity* 64, *sokot'y śa* (imperat. ? — J. R.) 65. Nie zmapowano należącego tu zapewne etymologicznie *cok'otly-va* (?) *baba* = *svarl'yva b'aba* 67.

Pylnuваты itp.: *pylnuv'aty* 5, 20, 57, 66, *pylnuv'aty* 6, 13, 46, 62, 65, *pyl'nuv'aty* 2, 14, 21, 28a, 68.

Sterečy itp.: *stereč'y* 5, 50, 66, 13R, *ster'ečy* 54, 57.

Dozyraty itp.: *dozyr'aty* 18, 36, 37, *doz'erat* 3 sg 5S.

Vartuваты itp.: *vartuvatij* 12, *vart'ovaty* 35Z, *vart'ovaty* 20Z, *vart'uję* 3 sg 2S.

Strażyty itp.: *str'ażyt'* 3 sg 1S, 1aS, *str'ażyt* 3 sg 2S.

Nie zmapowano *v'arovaty* 60Z, gdyż używane jest tylko w zwrotach *nađ t'a boχ v'aruje, b'ože v'aruje* itp.

Uwagi do poszczególnych punktów

1V *stereč'y* — rzadsze.

Uwagi ogólne

Wydaje się, że uwaga eksploratorów skupiła się głównie na stwierdzeniu obecności lub braku wyrazu *pantruваты*. Warto może dodać, że z gwar naddniestrzańskich podają wyraz: JGM (*pantruv'aty* 'stróżować, pilnować') i HorT (*pantruv'aty* <rob'otu> 'pilnować, przykładać się'; również SD notuje wyraz pod Tarnopolem). Przykład z punktu 28 (zob. Zapisy) może być przekształceniem z *penetrować* (tak o wyrazie *pantr'ować* SW).

Mapa pokazuje też zasięg rumunizmu — *sokotyty* (z rum. *a socoti* 'pilnować bydła, zajmować się bydłem', VrIR), znanego zresztą jako regionalizm w ukraińskim języku literackim.

Przy pytaniu o wyrazy spodziewalibyśmy się szerszego odnotowania wyrazów *sterečy, dozyraty, vartuваты*.

Z Łemkowszczyzny posiadamy mało danych porównawczych; no-

towano tam *pilnuwaty, sterczy, wartuwaty, dozeraty, strażyty* (R). Z Huculszczyzny JSH podaje *pantraty, pantruwaty, sokotyty, pylnuwaty*, a także nie występujące w materiałach AGB *pazyty*. W gwarze nadszańskiej HrN notował tylko *pylnuwaty*. Wyraz *pylnuwaty* zanotował także (poza wymienionym wyżej *pantruwaty*) z gwary naddniestrzańskiej JGM.

349. Szukać — ukr. шукати. — A 501, B 500, AJDŁ 389, DzLAZ 251

Zapisy

Punkt 61Ł i 65Ł według R. Przykłady zapisów: *hl'adaty* 63Ł, 70Ł, 2, 4, 6, 7, 14, 21, 26, 43, 65, *pohl'adajte!* 31, *hl'ad'aty* 70Ł, 62, 63, *hl'adati* 9, 10, 12, *hl'edaty* 28a, 58, *hl'ed'aty* 28, 37, *hl'edat* 3 sg 56Ł, 20, *hledati* 1aS, *hled'aty* 52Ł.

Uwagi do poszczególnych punktów

62 *šukaty, znaju hl'ad'aty*.

Uwagi ogólne

Pytanie kwestionariusza brzmiało: „Szukać. Co znaczy *hledaty?*”, natomiast AJDŁ mapuje wyraz „**ględati*”.

W wyrazie *hledaty* przegłos 'a w e (a więc formy typu *hl'edaty*) występuje w okolicach Dobromila, Sambora i Turki, natomiast te same formy zapisane na pograniczu bojkowsko-łemkowskim i na południe od Karpat, a nawiązujące do form notowanych w gwarach łemkowskich w okolicach Svidnika i Medzilaborców, a także w kilku punktach na północ od Karpat można objaśniać także wpływem gwar wschodniosłowackich, gdzie jest *hl'edac* (por. Z. Stieber, Ze studiów nad słowackimi gwarami Spisza, Lud Słowiański I A (1929), s. 66 i nast.), choć gwary łemkowskie znają wypadki przejścia 'a w á, e, é, a nawet i (częstsze tylko „pod Sanokiem, nad Osławą i dalej na wschód i północ”, StDŁ 16–17). Dane AGB wykluczają tu możliwość wpływu form bojkowskich z przegłosem 'a w e, na którą wskazuje w odniesieniu do gwar zakarpaccich DzLP 41.

Na Łemkowszczyźnie — tak jak wspomniano już wyżej — formy typu *hledaty* występują głównie na południe od Karpat w części środkowej i wschodniej, a na północ od Karpat — w górach w części wschodniej; na pozostałym obszarze jest w zasadzie *hledaty* (AJDŁ, R). Wyraz ten występuje również w części zachodniej i środkowej radzieckiego Zakarpacia, tylko nad Szopurką i górną Cisą jest *šukaty*, a nad Tereswą i Tereblą — *s'katy, ys'katy*; formy typu *hledaty* z e występują tu przede wszystkim w okolicach Użhorodu oraz z rzadka w okolicach Swalawy i Wołowca. W gwarze nadszańskiej HrN w większości punktów zapisał *hledaty* (*hledaty*),

a tylko w kilku — *šukaty*. JSH przynosi z Huculszczyzny jedynie *hlydyty* ‘patrzeć’ (formy z sufiksem *-i-* i ze znaczeniem ‘szukać’ znane są w gwarach anddnieprzańskich, por. DzLP 40).

350. Zdzierać (korę) — ukr. здирати (кору). — A 313, B 162

Zapisy

Punkty „L” według R. Przykłady zapisów:

Kor'yty 46, 66, *kor'oty* 68, *opkor'yty* 69. *Korov'aty* 13R, *koruv'aty* 34, 36, *koruv'atŷ* 18, *kuruv'aty* 50, *kuřuv'aty* 57. *Škoruv'aty* 3, 4, 28, *skórov'aty* 5, *skoróv'aty* 6, *skoruv'atŷ* 7, *skoróvatŷ* 8, *skoruv'atŷ* 9, *skiruv'aty* 26; *skuruv'aty* 17R, *úskúruv'aty* 3R; tym samym znakiem zmapowano też *skur'ujut* 28a.

Lup'yty 14, 20, 21, 36, 43, 58, 62, 63, nie zaznaczono akcentu w 6, *lupyti* 41, *lup'ytyŷ* 18, *lup'ytŷ* 10, 12, *lup'ytŷ* 8, 13, *l'upyt si* 60, *lup'iti* 1bS, 5S, *lup'ŷtŷ* 13V, *oblup'iti* 1aS, 4S, *olup'iti* 3S, *ólup'iti* 1S, *zlupyty* 2S, *vlup'iti* 5S.

D'erty 61, *d'erti* 3S, *od'erti* 4S, *zdyr'aty* 69, *zder'ety* 10R, *pid'erty* 43, *yzdyraty* 60.

Jako „inne” zmapowano: *očerovaty* 10R, *pitčer'ety* 44, *pitčer'ety* 46, *začerty* 62, *struh'aty* 54, *opchar'yty* 67.

Uwagi do poszczególnych punktów

43 *piderty* ‘zdjąć korę, aby drzewo uschło’; 44 *pitčer'ety* ‘odrabiać korę, aby drzewo uschło’; 46 *p'itčer'ety* — ‘aby uschło’; 61 *d'erty lub'e*; 62 *začerty*, *ab'y uszło*; 13V *lup'ŷtŷ (ciłu koru)*, *koruv'atŷ (lupyty kużami koru)*; 60Z *korov'aty na f'ire's*; *d'erty lub iz smer'eky*; *lup'yty* || *d'erty kor'u* — np. *z vi'xy*; 60 *yzdyraty kor'u u l'ik'i*.

Uwagi ogólne

W gwarze nadszańskiej przeważa określenie *kuruvaty*, *skuruvaty* (HrN; kora nazywa się tam *kura*, *kuryna* lub *skora*, *skira*). Sporadycznie w omawianej gwarze występuje też określenie *zdiraty*, *struhaty* i *lupiti* (HrN).

Na Łemkowszczyźnie notowano również *lupiti* (tu też korę odartą z drzewa nazywa się *tuba*, *lubje* lub *łusky*), w zachodniej części tego obszaru zapisano *oškoruvaty* oraz *st'ahnuty* i *odupyty* (R).

Na Huculszczyźnie JSH odnotował tylko *lub yz smerekyy lupie* (3 os. pl.), zaś DzLAZ 204 podaje, iż w widłach Czarnej i Białej Cisy *lupyty* używa się w znaczeniu ‘czyszczenia kaczanów kukurydzy’.

Na Zakarpaciu, w dorzeczu Uhu, *lupyty* występuje w tym samym znaczeniu, co na Huculszczyźnie (DzLAZ 204).

351. Międlíč (len, konopie) — ukr. м'яти (льон, коноплі). — A 69, 73

Zapisy

Punkty „L” według R.

Przykłady zapisów: *t'erty* 41, 58, 62, 63, 65, 18V, *ter'ety* 4, 6, 14, tym samym znakiem zmapowano odpowiedzi w 3 os. sg i pl, np. *tre śa* 13, 21, 43, *terła* 45, *trut* 38, *terły* 2V oraz formy przedrostkowe, np. *peretyr'aty* 37, *si peretyraje* 67.

M'adlyty: np. *mń'adlyty* 64L, 17R, *mídl'yty* 22R, *midl'yty* 28, tym samym znakiem zmapowano odpowiedzi w 3 os. sg typu *śa mādlyt* 2, *śa mń'adlyt* 4R, *si mī'edlyt* 28a.

Lamaty: np. *lam'aty* 8, *lam'aty* 5S, 60Z, *łom'yty* 15, 26, 37, tym samym znakiem zmapowano 3 os. sg *śa lam'ato* 56L, *l'omyt śa* 46, *l'amłē sā* 1 oraz formy przedrostkowe typu *polam'ala* 1bS, *z'amuiūt* 1V.

Utipyty: np. *putip'ala* 3 os. sg 2S, *utip'ati* 1S.

Hładyty: np. *hł'adyty* 6, 7, tym samym znakiem zmapowano odpowiedzi w 3 os. sg typu *śa hł'adyt* 8 i 3 os. pl: *hł'adyty* 68L, *hład'at* 10 oraz formy przedrostkowe typu *vyhłažuje* 4, *pohład'ila* 2S.

Čmouχaty: *vidčimχuiūt* 3 pl 1V, *čm'ouχati* 4S, *čm'ouχaty* 5S.

Inne: 18 *v'is'iče śa* 3 sg, *peretir'ati* 18Z, 1bS *v'ičistila* 3 sg.

Uwagi do poszczególnych punktów

68L *t'erty* (*t'erly*, *put'om vyt'erly*, *hł'adyty*); 17R *mńadlyt śe ieh'o z hr'uba*, *piźń'ejše ber'e śe na terlycu i iuš śe ho na ładń'eše vyb'erat*; 3 *na mādlycu ter'ety*; 4 *potomu tre na lam'aćci*, *potomu vyhłažuje ho na hład'yl'nycy*; 6 *tep'er (...)* *ter'cty*. *Iak śa v'itre teperka hł'adyty na hładyl'nycy*; 7 *ide ho ter'eti i putomu ho treba hł'adyty*; 8 *lam'aty* (*a potomu śa tre na tak'ił lamanći a potomu śa hł'adyt*); 10 *ter'eti* (*trut na t'erlyc'i i hład'at na hładyl'nyc'i*); 12 *ter'eti* (*tre sa t'ernyčou*); 13 *ber'ut na t'ernyčou i trut, žag ho v'itre (...)* *taž ho peretre*. *Ie taka ternyča śo śa nazywat hł'ad'anĳka*; 15 *potomu łom'yty, hładyty na t'erci*; 16 *tr'eba ieho ter'ety, taki sut hład'inĳk'ы*; 18 *ter'et'ŷ ab'o łom'yt'ŷ* (*śa l'omyt u t'erlycy ab'o u l'amanići*. *Potomu na dr'uhyj terlyci v'is'iče śa na čysto*; 20 *bere śa na terlycu i s terlyci bere śa na druhu ščo śa hł'adyt*; 21 *tre na terlycy, žak v'itre peretyraje na peretyraĳci*; 26 *łom'yty, peretyr'aty* (*hó sā tre*); 35 *śe tre na t'erlycy*; 37 1. *łom'yty*, 2. *peretyr'aty* (*ho łomyt, potomu peretyraje*); 38 *trut na łamanĳk'aχ i łomat, pot'omu peretyraĳut druhyj ras na huśc'i tryčaćci*; 39 *śa tre* (*taka peretyr'ačka ĳe*); 41 *t'erty* (*śa l'omyt i znoy śa kład'e sušyt'i*. *Vitt'ak peret'yrat uže na p'adyvo*); 44 *tre śa* (*bere na t'ernyčou peretyr'aĳe ras ... peretyraje dr'uhyj ras na čmouχaćci*); 45 *t'erla*, *druhuj ras terla* (*peretyrała*); 46 *łomyt śa, tre śa* (*ber'e na l'amanku i l'omyt i tohdy sušyt i uže na peretyraćci peret'yrat*); 58 *t'erty* (*l'omyt śi na l'amanci, potomu śi peretyraje*); 60 *tre s'i na t'ernycy*; 62 *t'erty* (*tre ho na*

t'ernyey); 63 *trut na t'ernyćax*; 65 *treba žoh'o suš'yty i t'erty, typyřka tr'eba v'ytery*; 66 *na ternyey terty*; 67 *na tertycy žiho ši lomyt ščo z b'il'soho, potomu ho ši šč'e raz sušyt i žh'o si peretyraje na ti druhi terč'ičči, potomu, žak uže per'etre si(...)*; 69 *s'i tre na ok'ipankař a potim vi'tyračka(...)*; 1V *zl'amuiut na zl'amuvačci i vidčimχuiut na vidčimχovačci*; 2V *lam'aty (t'erly t'ernyc'amy)*; 13V *trut na t'ernyey*; *t'amana t'ernyc'i — tyš po'amuičš, vitt'yрна — vityr'ačš*; 42Z *na t'elnyey tr'ut' s'a*; 60Z 1. *lam'aty*, 2. *t'erli (izl'amovaty; dale sušat u pečy i vittyr'ažut; u t'ernyey trut)*; 1S *sa pou'tip'ažut', a pot'omu do t'erlici — žtip'ati; do hlad'ilnici š'i l'ipše ot pazd'ifa (vy)hlad'ilo sa*; 1aS *t'erlica — t'erti (w sąsiedniej Jabłonce — lamati), hl'adnica — v'ychladil, hladiti*; 1bS *t'erlica — polam'ala, hlad'ylnica — v'ychistila || hlad'ili*; 2S *lam'alnica (z jednym mieczem) — pou'tip'ala, hlad'ilnica (z dwoma mieczami) — pohlad'ila*; 3S *t'erlica (z jednym mieczem) t'erti, čmouχ'alnica (z dwoma mieczami) — sa hlad'ilo*; 4S *t'erlica — sa t'erlo, t'erly, čmouχ'alnica — čm'ouχati*; 5S *l'amajka — lam'aty, čmouχ'alnica — čm'ouχaty*.

Uwagi ogólne

Zmapowano zarówno nazwy ogólne, jak i szczegółowe, oznaczające kolejne etapy obróbki lnu. Nazwy te często związane są z nazwami narzędzi, choć zdarzają się i rozbieżności (np. *lamalnica — pou'tipala* w 2S, *čmouχalnica — sa hlad'ilo* 3S, *na mjadłyću ter'ety* 3), por. tu nazwy cierlic na mapach 33, 34, 35 w I tomie AGB.

Na środkowej Łemkowszczyźnie R notował nazwy *mjadłyty* i *lamaty* (RiŚŁ). Nie drukowany słowniczek Mossoczego podaje — chyba mylnie — łemkowskie *χwaditi* 'trzeć len pierwszy raz'; w naszych tekstach wyraz ten oznacza zawsze powtórne międlenie.

W gwarze nadsańskiej jest *mjadłyty* i *terty* (HrN).

Z Huculszczyzny JSH podaje *kipaty* 'międlić, ociepywać', *szmorhaty* 'trzeć konopie', w tekście jest też *treba terty*. U PaUH mamy *trem'e* (3 pl) *na t'erlycy* 'pierwszy raz' i *učmyχajeme* (3 pl) 'drugi raz'.

Przykład z południowego Wołynia: *ternyca tre* (HorS).

III. ZAKOŃCZENIE

Tak jak w poprzednich tomach zestawiamy tutaj rozsiane w całym tomie uwagi na temat zapożyczeń z języków (dialektów) sąsiednich i na temat rozpowszechnienia poszczególnych wyrazów. Cyfry oznaczają numer mapy i komentarza.

Jak już wielokrotnie tu wskazywano, niekiedy nie można odróżnić zapożyczeń z języka polskiego i słowackiego. Do takich właśnie zapożyczeń występujących na mapowanym obszarze zaliczymy *hew!* '(pójdź) tu!' na zachodniej Bojkowszczyźnie i pograniczu bojkowsko-łemkowskim 319, spójnik *že* 'że' z pogranicza bojkowsko-łemkowskiego i zachodniej Bojkowszczyzny (po Stryj i dorzecze Uhu włącznie) 326, spójnik *žeby(m)* 'żeby(m) (wiedział)' z terenów zachodniobojkowskich i pogórza na północ od Karpat 327, *wšyto* 'wszystko' z terenów na północ od Karpat w zachodniej części obszaru AGB i na całym obszarze AGB na południe od Karpat 332, *bars* 'bardzo' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim (też łemkowsko-nadszańskim, a sporadycznie też dalej na wschód) 334, *fšelijak(o)* 'różnie' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim 335, *całkom* 'całkiem' na całym obszarze AGB (na wschód od Sanu i dorzecza Uhu obocznie z *ciłkom*) 337, *całtyj* 'cały' w górach na środkowej i (częściowo) zachodniej Bojkowszczyźnie głównie na północ od Karpat 338, *hwaryty* 'mówić, rozmawiać' w górach na pograniczu bojkowsko-łemkowskim i na zachodniej Bojkowszczyźnie 344.

Zapożyczenia z języka polskiego są następujące: spójnik *jakby(m)* 'gdybym (wiedział)' na północ od Karpat na zachodniej Bojkowszczyźnie, pograniczu bojkowsko-nadszańskim i bojkowsko-naddniestrzańskim 327, przyimek *bez* 'przez (pole, drogę)' na pograniczu łemkowsko-bojkowsko-nadszańskim i bojkowsko-naddniestrzańskim 328, może *tilko* 'tylko' na całym obszarze AGB na północ od Karpat (jeśli jest to forma wspólna z polską, por. ogólnoukraińskie *tilky*) 331, może *rižno* 'różnie' występujące z różnym natężeniem na całym obszarze AGB na północ od Karpat (por. ogólnoukraińskie *rizno*) 335, *wilgotnyj* (i *wilhotnyj*) 'wilgotny' na północ od Karpat na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej, na pograniczu bojkowsko-łemkowskim, nadszańskim i naddniestrzańskim 340, *tlustyj* 'tłusty' na całym terenie AGB na północ od Karpat 342, *mjadłyty* 'międlić'

na pograniczu łemkowsko-bojkowsko-nadszańskim 351. Pod wpływem polskim mamy też *juž* 'już' na północ od Karpat od zachodu po Opór 313.

Szereg zapożyczeń pochodzi z języka słowackiego: *pak* 'potem' na całym obszarze AGB na południe od Karpat oraz na pograniczu bojkowo-łemkowskim i na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej na północ od Karpat 312, *nit* 'nie (zaprzeczenie zdania)' głównie wzdłuż głównego grzbietu Karpat od zachodu po Opór i Rikę 324, *lem* 'tylko' na pograniczu bojkowo-łemkowskim i dalej na zachód, na północ od Karpat w górach po San, a na południe od Karpat po Latoricę 331. Zapewne pod wpływem słowackim jest *lony* 'w ubiegłym roku' na południe od Karpat od zachodu po Latoricę 299 i przymiotnik *linskyj* na południe od Karpat na pograniczu bojkowo-łemkowskim 300, archaizm *jař* 'wiosna' na pograniczu bojkowo-łemkowskim, na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej, na pograniczu bojkowo-nadszańskim i bojkowo-naddniestrzańskim 302, *už* 'już' na południe od Karpat po Bystrzycę 313; słowackiego pochodzenia jest przedrostek *da-* w *dakoty* 'dawniej' na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej po Opór i Rikę włącznie 320, w *daščo* 'coś' o zasięgu jak wyżej 321 i w *dagde* 'gdzieś' w górach od zachodu po Stryj i Rikę włącznie 322. Również wpływowi słowackiemu należy zapewne przypisać zachowanie form *tuńij* 'tani' (i *tuno* 'tanio') na północ od Karpat na pograniczu bojkowo-łemkowskim i na części Bojkowszczyzny środkowej, a na południe od Karpat na całym mapowanym obszarze 341 oraz znaczenie 'szukać' czasownika *hladaty* na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej, na pograniczu bojkowo-łemkowskim i nadszańskim 349.

Zapożyczeniem z języka węgierskiego jest *banuwaty* 'tesknić, żalować' występujące na całym mapowanym obszarze 343.

Zapożyczeniem z języka rumuńskiego jest *sokotyty* 'strzec, pilnować' zapisane tylko na środkowej Bojkowszczyźnie (dziwi brak wyrazu w zapisach z Bojkowszczyzny wschodniej) 348.

Niejasnego pochodzenia jest *pantruwaty* i *pantraty* 'strzec, pilnować' notowane na północ od Karpat na Bojkowszczyźnie środkowej i wschodniej (może w związku z polskim *penetrować*?) 348.

Wyżej wspomniano utrzymane zapewne pod wpływem słowackim archaizmy czy dialektyzmy *lony*, *jař*, *tuńij*. Z innych, nie związanych już z obcym sąsiedztwem, wymienić należy *snočy* 'wczoraj wieczorem' na całym prawie terytorium AGB (bez pogranicza bojkowo-łemkowskiego i nadszańskiego) 297, *litiš* 'w ubiegłym roku' na środkowej Bojkowszczyźnie 299 i przymiotnik *litišnij* o zasięgu jak wyżej 300, może *swađba* i *swarba* 'wesele' na całym obszarze AGB na południe od Karpat i w kilku punktach na północ od Karpat 309, *sypaty* 'nalewać (wódkę, mleko)' na południe od Karpat, a na północy głównie na wschodniej Bojkowszczyźnie (częściowo też na środkowej) 346. Może trzeba tu też wymienić *nyčo* 'nic' na północ od Karpat — głównie na Bojkowszczyźnie wschodniej 323.

Warto również zwrócić uwagę na to, jak poszczególne wyrazy mapo-

wane występują w gwarach sąsiednich (niezależnie od ich dalszego zasięgu — chyba, że są to wyrazy ogólnoukraińskie). Nawiązania wskazane tutaj — wobec braku częstokroć odpowiednich materiałów porównawczych z innymi gwar (zwłaszcza naddniestrzańskich) — należy traktować tylko jako orientacyjne.

Do gwar łemkowskich nawiązują: *lony* 'w ubiegłym roku' na południe od Karpat od zachodu po Latoricę 299 i przymiotnik *linskij* na pograniczu bojkowsko-łemkowskim na południe od Karpat 300, *na teperrik* 'w przyszłym roku' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim na południe od Karpat 301, *jaś* 'wiosna' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim oraz na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej (znane też na całym radzieckim Zakarpaciu) 302, *pak* 'potem' na całym obszarze AGB na południe od Karpat, a na północ od Karpat na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej (wyraz znany jest zapewne szerzej na radzieckim Zakarpaciu) 312, *już* 'już' na północ od Karpat po Opór i *uż* 'ts.' koło Przełęczy Łupkowskiej 313, *dakoty* 'dawniej' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim oraz na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej po Opór i Rikę (wobec *dekoty* dalej na wschód; *dakoty* występuje także i na innych terenach) 320, *daščo* 'coś' o zasięgu jak wyżej (wobec *deščo* dalej na wschód) 321, *dagde* 'gdzieś' w górach na pograniczu bojkowsko-łemkowskim oraz na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej po górny Stryj i Rikę (na Łemkowszczyźnie wyraz występuje tylko w części wschodniej) 322, *nit* 'nie (zaprzeczenie zdania)' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim oraz na Bojkowszczyźnie zachodniej i środkowej (głównie w górach) po Opór i Rikę (na Łemkowszczyźnie wyraz występuje w części środkowej i wschodniej) 324, *jakby(m)* 'gdybym (wiedział)' na terenach AGB na północ od Karpat 327, *lem* 'tylko' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim i dalej po San i Latoricę (wyraz znany jest także dalej na południe na radzieckim Zakarpaciu) 331, *wšytko* 'wszystko' na północ od Karpat od zachodu po San, a na południe — na całym obszarze AGB (a zapewne i na znacznej części radzieckiego Zakarpacia) 332, *bars* 'bardzo' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim (i nadszańskim), a sporadycznie też dalej na wschód (w gwarze nadszańskiej jest *barzo*) 334, *fšelijak(o)* 'różnie' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim (na południe od Karpat zapewne też dalej na wschód) 335, *inačy* 'inaczej' na północ od Karpat na pograniczu bojkowsko-łemkowskim oraz (częściowo) na Bojkowszczyźnie środkowej (przy czym na Łemkowszczyźnie wyraz występuje w postaci *inače*) 336, *ynšak* 'ts.' głównie na południe od Karpat 336, *tuńij* 'tani' na północ od Karpat po Stryj i górny Dniestr, a na południe od Karpat na całym mapowanym obszarze (i dalej na radzieckim Zakarpaciu) 341, *hwaryty* 'mówić, rozmawiać' w górach na pograniczu bojkowsko-łemkowskim i na zachodniej Bojkowszczyźnie 344, *hlasty* 'palić (ogień)' na całym mapowanym obszarze na południe od Karpat (na Łemkowszczyźnie wyraz notowano głównie po stronie słowackiej, ale być może ma on większy zasięg, także poza Łemkowszczyznę) 347, *hla-*

dyty 'trzeć (len, konopie) po raz drugi' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim i sporadycznie dalej na wschód 351, *łamaty* 'ts.' na całym prawie obszarze AGB 351.

Do gwary nadsańskiej nawiązują: *peredwčera* itp. 'przedwczoraj' na pograniczu bojkowsko-nadsańskim 298, *tagrik* 'w ubiegłym roku' na pograniczu bojkowsko-łemkowsko-nadsańskim 299 i przymiotnik *tagričnyj* o zasięgu jak wyżej 300, *pjatnojka* itp. 'piątek' na pograniczu bojkowsko-nadsańskim i bojkowsko-naddniestrzańskim 308, *witky* itp. 'skąd' na całym prawie obszarze AGB po Świcę (bez pogranicza bojkowsko-naddniestrzańskiego) 314, *witty* 'stad' o zasięgu jak wyżej 315, *syla* 'ile' na pograniczu bojkowsko-łemkowsko-nadsańskim (znane i z innych terenów) 330, *tilko* 'tylko' na całym terenie AGB na północ od Karpat (por. ogólnoukraińskie *tilky*) 331, *rižni* 'różnie' na pograniczu łemkowsko-bojkowsko-nadsańskim (ale notowane też na wschodniej Bojkowszczyźnie; z gwar naddniestrzańskich brak danych) 335.

Do gwar huculskich nawiązują: *snočy* 'wczoraj wieczorem' na całym prawie obszarze AGB (bez pogranicza bojkowsko-łemkowskiego i nadsańskiego; wyraz znany był dawniej i na Łemkowszczyźnie, notuje go Werchratski w postaci *snočy* z zachodniej części dialektu łemkowskiego WerŁ) 297, *šutkowa (nedila)* '(Niedziela) Palmowa' na Bojkowszczyźnie wschodniej (częściowo też na środkowej i na pogórzcu) 305, *pamjetna subota* 'dzień poświęcony pamięci zmarłych' na Bojkowszczyźnie wschodniej 306, wyrażenie *dast bih* w znaczeniu 'nie ma' na całym prawie obszarze bojkowskim (bez pogranicza bojkowsko-łemkowskiego i bez północnego pasa AGB; na terenach na południe od Karpat zasięg wyrażenia nie znany, w każdym razie w latach siedemdziesiątych stwierdził jego brak w punktach „S” J. Rieger) 329, *sokotyty* 'strzec, pilnować' zapisane tylko na Bojkowszczyźnie środkowej (dziwi brak zapisów tego rumunizmu na Bojkowszczyźnie wschodniej; wyraz jest znany szerzej, także w języku literackim) 348.

Niektóre z mapowanych wyrazów obejmują także kilka dialektów sąsiednich. Do gwar łemkowskich i nadsańskich nawiązuje *hew!* '(chodź) tu!' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim i na Bojkowszczyźnie zachodniej (znane także w zachodniej części radzieckiego Zakarpacia) 319, *duže* 'dużo' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim (i dalej na wschód po San) oraz nadsańskim 333, *całyj* 'cały' na środkowej i (częściowo) zachodniej Bojkowszczyźnie, głównie na północ od Karpat (tak w gwarach bojkowskich, jak i łemkowskich i nadsańskich obocznie z rodzimym *cilyj*) 338, *wilgotnyj, wilhotnyj* itp. 'wilgotny' na obszarze AGB na północ od Karpat (ale bez Bojkowszczyzny wschodniej) 340, *tlustyj* 'tłusty' na całym obszarze AGB na północ od Karpat 342, *hladaty* na całym prawie obszarze AGB (poza Bojkowszczyznę wschodnią; gwary huculskie i naddniestrzańskie znają ten leksem z innym sufiksem i ze znaczeniem 'patrzeć,

ogłądać') 349, *mjadłyty* 'międlieć (len, konopie)' na pograniczu bojkowsko-łemkowskim i nadszańskim 351.

Do gwar łemkowskich, nadszańskich i naddniestrzańskich nawiązują: spójnik *že* 'że' na terenach AGB od zachodu po górny Stryj i dorzecze Uhu włącznie (wobec *ščo* dalej na wschód) 326, przyimek *bez* 'przez (pole, drogę)' występujący głównie w północnym pasie AGB (na Łemkowszczyźnie notowany w części środkowej i zachodniej) 328.

Ponadto mamy jeszcze nawiązania: *pozawčera* (*pozawčerom* itp.) 'przedwczoraj' występujące na całym prawie obszarze AGB znane jest też w gwarach łemkowskich i huculskich 298, *narik* 'w przyszłym roku' na całym prawie obszarze AGB spotykamy także w gwarach nadszańskich, naddniestrzańskich, huculskich i na radzieckim Zakarpaciu 301, *zadušna subota* 'dzień poświęcony pamięci zmarłych' na całym prawie obszarze AGB notowany jest także w gwarach łemkowskich, nadszańskich, huculskich, zakarpackich 306, spójnik *žeby* 'żeby' występujący na północ od Karpat na Bojkowszczyźnie zachodniej i na pogórzu notowany jest także w gwarach łemkowskich i naddniestrzańskich 327, *całkom* 'całkiem' występujące na całym mapowanym obszarze (zwłaszcza zaś na zachodzie, w górach, poza tym obocznie z rodzimym *cilkom*) notowano w gwarach łemkowskich, nadszańskich (tu razem z *cilkom*), huculskich 337, *banuwaty* 'tęsknić, żałować' występujące na całym obszarze AGB notowano też w gwarach łemkowskich, naddniestrzańskich, huculskich (wyraz znany jest także szerzej) 343, określenie *braty* 'kopać (ziemiaki)' występujące na północ od Karpat na wschodniej Bojkowszczyźnie, a na południe od Karpat na całym terenie AGB znane jest też na południowej Łemkowszczyźnie i na północnej Huculsczyźnie 345, *palyty* i *topyty* 'palić (ogień)' występujące na obszarze AGB na północ od Karpat (przy czym na pograniczu bojkowsko-nadszańskim jest tylko *palyty*, a na środkowej Bojkowszczyźnie przeważa *topyty*) znane są także w gwarach nadszańskich i huculskich (i szerzej) 347, *pantruwaty* 'strzec, pilnować' występujące w górach na Bojkowszczyźnie środkowej i wschodniej znane jest także w gwarach naddniestrzańskich i huculskich (zapewne też szerzej) 348.

Jest wreszcie szereg wyrazów lokalnych, tzn. takich, które nie występują w gwarach sąsiednich (choć mogą występować na terenach położonych dalej). Należą tu zapewne: *litiš* 'w ubiegłym roku' na środkowej Bojkowszczyźnie 299 i przymiotnik *litišnij* o zasięgu jak wyżej 300, *d rokowy* 'w przyszłym roku' w dwóch punktach na Bojkowszczyźnie środkowej 301, *wittam* 'stamtąd' na Bojkowszczyźnie na północ od Karpat od zachodu po Świecę, a na południe od Karpat na całym obszarze AGB 316, *ode* i *ošde* 'tu, w tym miejscu' na całej Bojkowszczyźnie (głównie jednak w górach) 317, *on*, *onde* itp. 'tam dalej' na całej Bojkowszczyźnie na północ od Karpat (głównie jednak w górach, ale też na pogórzu), a na południe od Karpat tylko na krańcu wschodnim mapowanego obszaru

(por. tu huculskie *hende, hendy*) 318, może *nyčo* 'nie' na wschodniej Bojkowszczyźnie na północ od Karpat (sporadycznie też na zachodniej Bojkowszczyźnie) 323, *xyba* 'tylko' na zachodniej i (częściowo) środkowej Bojkowszczyźnie na północ od Karpat 331, może *dosta* i *dosyt* 'dużo' w górach na Bojkowszczyźnie środkowej i wschodniej 333, może *rižno* itp. 'różnie, rozmaicie' na całym terenie AGB na północ od Karpat (por. ogólnoukraińskie *rizno*) 335, może *sypaty* 'nalewać (mleko, wódkę)' na północ od Karpat głównie na Bojkowszczyźnie wschodniej, a na południe od Karpat na całym terenie AGB (archaizm ten znany jest lub był znacznie szerzej) 346.

J. R.

SUMMARY

The following sixth volume of the Atlas of Boikian dialects (AGB) presents the lexis pertaining to terms used to describe time, holidays and customs (ending to previous volume), various adverbs, particles, conjunctions, adjectives and verbs.

A number of maps, especially those presenting adjectives and verbs, were made on the basis of answers received to questions about some notion (not word) e.g. 'to speak, to talk' (map 344), 'to keep watch, to guard' (map 348), 'fat' (map 342). Usually one or two words were given for an answer by the persons questioned, but in reality a number of synonyms which hardly differ from each other or have a different range of occurrence may exist in the dialect. Explorers usually concentrated on very definite lexemes: in case of questions about the verb 'to speak', the main interest was focused on the presence (or absence) of the word *hwaryty*, in case of 'to look for' (map 349) explorers wanted to locate the occurrence of the word *hladaty* etc. Hence the range of certain words may be defined on the basis of these maps quite accurately; this refers to e.g. the border between the words *hwaryty* and *howoryty* (map 344), the appearance of the word *hladaty* (map 349). Whereas the location of other words can be determined only approximately e.g. the range of the words *mowyty* and *rozmarjaty* is surely larger than one could decipher from map 344.

Like in the previous volume the absence of a word in a given region was marked on the basis of observations found in S. Hrabec's or Z. Stieber's notes; the lack of a word in recordings made 35–40 years later can be a result of changes which took place in these years and that is why ascertainties made by J. Rieger or other linguists concerning the lack of a word were not marked.

In the comments apart from the remarks made concerning etymology and the meaning of the words depicted on the maps, the authors tried to show to the best of their abilities the appearance of these words in neighbouring Ukrainian dialects: Lemkian, Transcarpathian, Hutsulian and San River as well as in the Dniester River dialects. However, this task was quite difficult to carry out due to the lack of appropriate comparative material (especially from the Dniester dialects).

The next seventh volume of the Atlas will be the last lexical volume. Also we intend to present there phonetics and phonology as well as elements of morphology of the Boikian dialect. Plans have been made to present a monograph to sum up our atlas research.

Similarly as in the previous volumes many words presented on the maps are borrowings from neighbouring languages. In this volume most of the borrowings come from Polish and Slovakian. A number of words should be considered as borrowings since appropriate words irrespect of their former etymology appear in both of these languages. To such borrowings which appear in the region shown on the maps belong *hew!* '(go) here' in the western Boikian region and on the Boikian-Lemkian border 319, the conjunction *že* 'that' on the Boikian-Lemkian border and in the western part of the Boikian region (beyond the Stryj and the Uh river-basin) 326, the conjunction *žeby(m)* 'if (I had known)' from the western Boikian area and the plateau on the

north side of the Carpathian Mts. 327, *wšytko* 'all' — from the area north of the Carpathian Mts. in the western part of the AGB territory and on the entire AGB region south of the Carpathian Mts. 332; *bars* 'very' on the Boikian-Lemkian border (also Lemkian-San border, sometimes appearing somewhat farther east) 334, *fšelijak(o)* 'variously' on the Boikian-Lemkian border 335, *calkom* 'entirely' appearing on the whole AGB area (to the east of the San and the Uh river-basin the variant form *cilkom* is also noted) 337, *calyj* 'whole' in the mountainous area in the central and (partly) western Boikian region mainly north of the Carpathian Mts. 338, *hwaryty* 'to speak, to talk' in the mountains on the Boikian-Lemkian border and in the western part of the Boikian region 344.

The following words are borrowings from the Polish language: the conjunction *jakby(m)* 'if (I had known)' north of the Carpathian Mts. in the western Boikian region, on the Boikian-San and Boikian-Dniester borders 327, the preposition *bez* 'across (the field, road)' on the Lemkian-Boikian-San and Boikian-Dniester borders 328, perhaps *tilko* 'only' on the entire AGB area north of the Carpathian Mts. (this form is perhaps common with Polish, compare the common Ukrainian *tilky*) 331, maybe *rižno* 'variously' appearing with different intensities on the entire AGB area north of the Carpathian Mts. (compare the common Ukrainian *rizno*) 335, *wilgotnyj* (and *wil-hotnyj*) 'damp' north of the Carpathian Mts. in the western and central Boikian region, on the Boikian-Lemkian, San and Dniester borders 340, *tlustyj* 'fat' on the entire AGB area north of the Carpathian Mts. 342, *mjadlyty* 'to crush' on the Lemkian-Boikian-San border 351. Under the Polish influence we also have *juž* 'already' north of the Carpathian Mts. west of the Opór River 313.

Many borrowings come from the Slovakian language: *pak* 'later' on the entire AGB area south of the Carpathian Mts., and on the Boikian-Lemkian border, in the western and central part of the Boikian region north of the Carpathian Mts. 312, *nit* 'not (the negation of a statement)' mainly in the main massive of the Carpathian Mts. west of the Opór and Rika Rivers 324, *lem* 'only' on the Boikian-Lemkian border and further west, north of the Carpathian Mts. in the mountainous regions up to the San River, and south of the Carpathian Mts. up to the Latorica River 331. Surely under the Slovakian influence are the words *lony* 'last year' south of the Carpathian Mts., and on the west side reaching the Latorica River 299, and the adjective *linskyj* — appearing south of the Carpathian Mts. on the Boikian-Lemkian border 300, the archaic form *jar* 'spring' on the Boikian-Lemkian border, in the western and central Boikian region, on the Boikian-San and Boikian-Dniester borders 302, *už* 'already' south of the Carpathian Mts. reaching the Bystrzyca River 313; the prefix *da-* is of Slovakian origin in words like *dakoly* 'a long time ago' in the western and central Boikian region up to the Opór and Rika Rivers including 320, *daščo* 'something' of the same range of occurrence as above 321 and *dagde* 'somewhere' in the mountains west of the Stryj and Rika Rivers 322. Also due to the Slovakian influence the following forms have been preserved: *tunij* 'cheap' (and *tuno* 'cheaply') north of the Carpathian Mts. on the Boikian-Lemkian border and in the central Boikian region, and south of the Carpathian Mts. on the entire region depicted on the map 341, likewise the meaning 'to look for' of the verb *hladyty* is found in the western and central Boikian area, on the Boikian-Lemkian and San borders 349.

A Hungarian borrowing is *banuwaty* 'to miss someone, to regret' appearing on the entire area shown on the map 343.

A Romanian borrowing is *sokotyty* 'to guard, to look after' noted only in the central Boikian region (what seems to be striking is the lack of any recording of this word in the eastern Boikian region) 348.

Of unknown origin are *pantruwaty* and *pantraty* 'to guard, to look after' recorded north of the Carpathian Mts. in the central and eastern Boikian region (maybe it has some associations with the Polish *penetrować*?) 348.

We have already mentioned the archaisms or dialectal terms *lony*, *jań*, *tuńij* preserved probably due to Slovakian influences. To other archaisms not connected with the neighbouring dialects belong *snočy* 'yesterday evening' on the entire AGB territory (without the Boikian-Lemkian and San borders) 297, *litiń* 'last year' in the central Boikian region 299, and the adjective *litińnij* with the range of occurrence as above 300, perhaps *swad'ba* and *swańba* 'a wedding party' on the entire AGB area south of the Carpathian Mts. and in a few places north of the Carpathian Mts. 309, *sypaty* 'to pour (vodka, milk)' south of the Carpathian Mts. and to the north on the eastern Boikian region (partly also in its central area) 346. Among other terms which should be perhaps mentioned are *nyčo* 'nothing' north of the Carpathian Mts. — mainly in the eastern Boikian region 323.

One ought to notice how particular words that are shown on the maps appear in neighbouring dialects (irrespective of their further range of occurrence — unless they are common Ukrainian words). The associations presented here — due to the lack of proper comparative materials from other dialects (especially the Dniester dialects) — should be treated as a type of guidance.

The following words have reference with the Lemkian dialects: *lony* 'last year' south of the Carpathian Mts. west of the Latorica River 299 and the adjective *linskiń* on the Boikian-Lemkian border south of the Carpathian Mts. 300, *na tepernik* 'next year' on the Boikian-Lemkian border south of the Carpathian Mts. 301, *jań* 'spring' on the Boikian-Lemkian border and in the western and central Boikian region (also known on the entire Soviet Transcarpathia) 302, *pak* 'later' on the entire AGB area south of the Carpathian Mts., and on the north side of the Carpathian Mts. in the western and central Boikian region (the word is surely known even farther in Soviet Transcarpathia) 312, *już* 'already' north of the Carpathian Mts. beyond the Opór River and *uż* 'already' near the Łupków Pass 313, *dakoly* 'a long time ago' on the Boikian-Lemkian border and in the western and central Boikian region extending to the Opór and Rika Rivers (*dekoly* occurs farther east; *dakoly* also appears in other regions) 320, *daščo* 'something' of the same range of occurrence as above (whereas *deščo* appears further east) 321, *dagde* 'somewhere' in the mountains on the Boikian-Lemkian border and in the western and central Boikian region extending to the Upper Stryj and Rika Rivers (in the Lemkian region the word appears only in the west part) 322, *ńit* 'not (negation of a statement)' on the Boikian-Lemkian border and in the western and central Boikian region (mainly in the mountains) up to the Opór and Rika Rivers (in the Lemkian region the word appears in its central and eastern parts) 324, *jakby(m)* 'if (I had known)' on the AGB area north of the Carpathian Mts. 327, *lem* 'only' on the Boikian-Lemkian border and further up to the San and Latorica Rivers (the word is also known further south in Soviet Transcarpathia) 331, *wšytko* 'everything' north of the Carpathian Mts. in the west extending to the San River and in the south — on the entire AGB area (and surely also in great part of Soviet Transcarpathia) 332, *bars* 'very' on the Boikian-Lemkian (and San) borders, and sporadically also further east (in the San dialect the form *barzo* is noted) 334, *fšelińjako* 'variously' on the Boikian-Lemkian border (south of the Carpathian Mts., and also further east) 335, *inańy* 'differently' north of the Carpathian Mts. on the Boikian-Lemkian border and (partly) in the central Boikian region (however, in the Lemkian region the word appears in the form of *inaće*) 336, *ynšak* 'differently' mainly south of the Carpathian Mts. 336, *tuńij* 'cheap' north of the Carpathian Mts. extending to the Stryj and Upper Dniester, and in the south part of the Carpathian Mts. on the entire area shown on the map (and further in Soviet Transcarpathia) 341, *hwaryty* 'to speak, to talk' in the mountains on the Boikian-Lemkian border and in the western Boikian region 344, *klasty* 'to make (a fire)' on the entire mapped area south of the Carpathian Mts. (in the Lemkian region this word is noted mainly in Slovakia, but perhaps it has a greater range beyond the Lemkian region) 347, *hładyty* 'to prepare flax, hemp for spinning'

on the Boikian-Lemkian border and sporadically somewhat further east 351, *lamaty* 'to prepare flax, hemp for spinning' on the entire AGB area 351.

The following words are associated with the San River dialect: *peredwčera* etc. 'the day before yesterday' on the Boikian-San border 298, *tagrik* 'last year' on the Boikian-Lemkian-San border 299 and the adjective *tagričnyj* of the same range of occurrence as the above 300, *pjatnojka* etc. 'Friday' on the Boikian-San and Boikian-Dniester borders 308, *witky* etc. 'from where' on the entire AGB area up to the Świca River (without the Boikian-Dniester border) 314, *witty* 'from here' the same range as above 315, *syla* 'how much' on the Boikian-Lemkian-San border (known in other regions as well) 330, *tilko* 'only' on the entire AGB territory north of the Carpathian Mts. (compare the common Ukrainian *tilky*) 331, *rižni* 'variously' on the Lemkian-Boikian-San border (but also noted in the western Boikian region; there exists a lack of information from the Dniester dialects) 335.

The following words are associated with the Hutsulian dialects: *snočy* 'yesterday evening' on almost the entire AGB area (without the Boikian-Lemkian and San borders; the word was known in the past and Werchratski has found it in the Lemkian region in the form of *znočy* from the western part of the Lemkian dialect region WerŁ) 297, *śutkowa* (*medila*) 'Palm (Sunday)' in the eastern Boikian region (partly also in the center and on the plateau) 305, *pamjetna subota* 'a day devoted to the memory of the dead' in the eastern Boikian region 306, the word *dast bih* in the sense of 'there is none' on almost the entire Boikian region (without the Boikian-Lemkian border and without the north strip of the AGB territory; in the regions south of the Carpathian Mts. the range of the word is unknown, in any case in the 1970's J. Rieger stated the lack of this word at points marked „S") 329, *sokotyty* 'to guard, to keep watch' recorded only in the central Boikian region (it seems strange that there exists no recording of this Romanianism in the eastern Boikian region; the word is quite known also in the literary language) 348.

Some of the words on the maps encompass a few neighbouring dialects. The following words are associated with the Lemkian and San dialects: *hew!* '(come) here!' on the Boikian-Lemkian border and in the western Boikian region (also known in the western part of Soviet Transcarpathia) 319, *duše* 'a lot' on the Boikian-Lemkian border (and further east up to the San River) and on the San border 333, *calyj* 'whole' in the central and (partly) western Boikian region, mainly north of the Carpathian Mts. (in the Boikian dialects, like in the Lemkian and San dialects this variant exists next to the native *cilyj*) 338, *wilgotnyj*, *wilhotnyj* etc. 'damp' on the AGB area north of the Carpathian Mts. (but without the eastern Boikian region) 340, *tlustyj* 'fat' on the entire AGB territory north of the Carpathian Mts. 342, *hladaty* 'to look for' on almost the entire AGB area (excluding the eastern Boikian region; the Hutsulian and Dniester dialects know this lexeme but with a different suffix and in a different meaning, i.e. 'to look, to watch' 349, *mjadlyty* 'to scutch (flax, hemp)' on the Boikian-Lemkian and San borders 351.

The following words are associated with the Lemkian, San, and Dniester dialects: the conjunction *že* 'that' on the AGB area extending from the west to the Upper Stryj and the Uh river-basin including (*ščo* appears farther east) 326, the preposition *bes* 'across (the field, road)' appearing mainly in the northern strip of the AGB area (in the Lemkian region it has been recorded in the central and western part) 328.

We also have other associations: *pozawčera* (*pozawčerom* etc.) 'the day before yesterday' on almost the entire AGB area, it is also known in the Lemkian and Hutsulian dialects 298, *narik* 'next year' on almost the entire AGB territory, it is also registered in the San, Dniester, Hutsulian dialects and in Soviet Transcarpathia 301, *saduśna subota* 'a day devoted to the memory of the dead' on almost the entire AGB area, also it is recorded in the Lemkian, San, Hutsulian and Transcarpathian dialects

306, the conjunction *žeby* 'in order that' appearing north of the Carpathian Mts. in the western Boikian region and plateau; it is also found in the Lemkian and Dniester dialects 327, *calkom* 'entirely' located on the entire area shown on the map (especially in the west, in the mountains; this variant exists next to the native *cilkom*) noted in the Lemkian, San (here together with *cilkom*), Hutsulian dialects 337, *banuwaty* 'to miss someone, to regret' occurring on the entire AGB region, noted also in the Lemkian, Dniester, Hutsulian dialects (the word is known even further) 343, the term *braty* 'to lift potatoes' appearing north of the Carpathian Mts. in the eastern Boikian region, and on the entire AGB area south of the Carpathian Mts., known also in the southern Lemkian region and northern Hutsulian region 345, *palyty* and *topyty* 'to make (a fire)' appearing on the AGB area north of the Carpathian Mts. (on the Boikian-San border the form *palyty* exists only, and in the central Boikian region *topyty* prevails); these terms are also known in the San and Hutsulian dialects (and even further) 347, *pan-truwaty* 'to guard, to keep watch' registered in the mountains in the central and eastern Boikian region, known also in the Dniester and Hutsulian dialects (surely known even further) 348.

There are also a number of local terms, i.e. words which do not appear in the neighbouring dialects (though they can be found in regions lying beyond). To this group belongs: *litiś* 'last year' in the central Boikian region 299 and the adjective *litiśnij* of the same range of occurrence as above 300, *d rokowy* 'next year' in two places in the central Boikian region 301, *wittam* 'from there' in the Boikian region north of the Carpathian Mts., on the west side extending to the Świca River, and on the entire AGB area south of the Carpathian Mts. 316, *ode* and *ośde* 'here, in this place' on the entire Boikian region (though mainly in the mountains) 317, *on*, *onde* etc. 'farther' on the entire Boikian region north of the Carpathian Mts. (mainly in the mountains, but also on the plateau), and south of the Carpathian Mts. it appears on the eastern border (compare here the Hutsulian *hende*, *hendy*) 318, perhaps *nyčo* 'nothing' in the eastern Boikian region north of the Carpathian Mts. (sporadically in the western Boikian region) 323, *xyba* 'only' in the western and (partly) central Boikian region north of the Carpathian Mts. 331, maybe *dosta* and *dosyt* 'a lot' in the mountains in the central and eastern Boikian region 333, perhaps *rižno* etc. 'variously' on the entire AGB area north of the Carpathian Mts. (compare the common Ukrainian *rizno*) 335, maybe *sypaty* 'to pour (milk, vodka)' north of the Carpathian Mts., mainly in the eastern Boikian region, and on the entire AGB area south of the Carpathian Mts. (this archaism is or rather was known much further) 346.

Translated by Zofia Ustaborowicz

INDEKS WYRAZÓW

W indeksie umieszczono wyrazy mapowane; zastosowano tu uproszczoną transkrypcję, wzorując się przy tym na wymowie i pisowni literackiej ukraińskiej. Cyfry umieszczone po wyrazie oznaczają numer mapy (komentarza).

<i>ady</i> 317 <i>andawodty</i> 316 <i>ardań</i> 304 <i>aż</i> 326 <i>bahnitkowa (nedila)</i> 305 <i>banowaty</i> 343 <i>banuwaty</i> 343 <i>barzo</i> 334 <i>baročna (nedila)</i> 305 <i>barz</i> 334 <i>bez</i> 328 <i>bih, dast-</i> 329 <i>bohato</i> 333 <i>borzo</i> 339 <i>braty</i> 345 <i>bym</i> 327 <i>całkom</i> 337 <i>całyj</i> 338 <i>ci</i> 325 <i>cilkom</i> 337 <i>cilyj</i> 338 <i>cy</i> 325 <i>čwitna (nedila)</i> 305 <i>čerez</i> 328 <i>čmowchaty</i> 351 <i>čo</i> 326 <i>dagde</i> 322 <i>dahde</i> 322 <i>dakoly</i> 320 <i>dakuda</i> 322 <i>dakudy</i> 322 <i>daleko</i> 318	<i>dast bih</i> 329 <i>daščo</i> 321 <i>dekoly</i> 320 <i>dekuda</i> 322 <i>dekudy</i> 322 <i>deń za dušamy</i> 306 <i>derty</i> 350 <i>deś</i> 322 <i>deščo</i> 321 <i>do hmerloho</i> 307 <i>dok</i> 311 <i>dokil</i> 311 <i>dokla</i> 311 <i>dokus</i> 337 <i>doky</i> 311 <i>dosta</i> 333 <i>dosyt</i> 333 <i>doty</i> 311 <i>dozraty</i> 348 <i>d rokowy</i> 301 <i>duša: deń za dušamy</i> 306 <i>duše</i> 333, 334 <i>dužo</i> 333 <i>dwaručnyj</i> 300 <i>dweričnyj</i> 300 <i>dywyty</i> 349 <i>fedorowyča</i> 306 <i>frišno</i> 339 <i>furt</i> 310 <i>hadaty</i> 344 <i>hardań</i> 304 <i>hen</i> 318 <i>hen onde</i> 318 <i>het</i> 318	<i>hew</i> 317, 319 <i>hidteper</i> 299 <i>hladaty</i> 349 <i>hledaty</i> 349 <i>hladyty</i> 351 <i>hmerlyj: do hmerloho</i> 307 <i>hoťađyna: na hoťađynu</i> 307 <i>howoryty</i> 344 <i>husaka pečut</i> 307 <i>hwaryty</i> 344 <i>χrestylyla</i> 304 <i>χutko</i> 339 <i>χyba</i> 331 <i>inacy</i> 336 <i>inačy</i> 336 <i>inakše</i> 338 <i>inakšy</i> 336 <i>ino</i> 331 <i>iwańa</i> 304 <i>jakbym</i> 327 <i>jať</i> 302 <i>jardań</i> 304 <i>jemko</i> 339 <i>jende</i> 318 <i>jordań</i> 304 <i>juš</i> 313 <i>jyndě</i> 318 <i>kabym</i> 327 <i>kebym</i> 327 <i>kermiš</i> 307 <i>kilko</i> 330 <i>klasty</i> 347

- kobym* 327
kopaty 345
korowaty 350
koryty 350
koty, na- 307
kwilna (nedila) 305
kybym 327
- laly* 346
linckoho roku 299
linskij 300
litiš 299
litišnij 300
- lamaty* 351
lem 331
lenckij 300
lony 299
lopatky, na- 307
lopyty 350
lyš 331
lyše 331
lyšeň 331
lyty 346
- masnyj* 342
mjadlyty 351
mnoho 333
mowyty 344
mowyty, pačor- 307
- na druhij rik* 301
na hočačynu 307
na jary 302
naklasty 347
na koty 307
nalaty 346
na lopatky 307
na narik 301
na pohrib 307
narik 301
narik, na- 301
nasypaty 346
na šwičična 307
na teperuk 301
natopyty 347
na tot ruk 301
na wesnu 302
na widwryžni 307
nawse 310
ne 324
ni 324
nie 323
- niš* 323
ničo 323
ničoho 323
ničo 323
nit 324
nyc 323
nyč 323
nyčo 323
- nie* 324
- občaryty* 350
očerowaty 350
ode 317
odeka 317
odeky 317
odlamtel 316
odtel 315
on 318
onde 318
onde, hen- 318
ondeka 318
odeky 318
onehooho roku 299
osde 317
oš 317
on tam 318
onwidty 316
o tam 318
oli 317
o tu 317
o tut 317
ož 326
- pačor mowyty* 307
pak 312
palmowa (nedila) 305
palyty 347
pamnetna subota 306
pantruwaty 348
pečut, husaka- 307
peredwčara 298
peredwčera 298
peredwčerom 298
peredwčora 298
šetnoška 308
pidčerety 350
pisla 312
pizniše 312
pjatnojka 308
pjatnyča 308
pjatnyjka 308
pjetnyška 308
- pod* 311
pohrib, na- 307
pok 311
pokla 311
poky 311
pokyl 311
potim 312
potom 312
potomu 312
poty 311
pozawčera 298
pozawčora 298
pozazawčora 298
prez 328
prijšloho roku 299
prudko 339
pylno 339
pylnuwaty 348
- rik: na druhij rik* 301
linckoho roku 299
na tot ruk 301
onehooho roku 299
prijšloho roku 299
tamtoho roku 299
toho roku 299
torišnoho roku 299
w perešlim roci 299
w postupnomu roci 301
w tamtim roci 299
wtoričnoho roku 299
riktepeť 299
ristwjennoji šwjata 303
ristwo 303
rizdwo 303
rizno 335
riždjannyji šwjata 303
rižni 335
rižno 335
rozmajili 335
rozmajaty 344
roždestwo 303
ružne 335
ružno 335
- skilko* 330
skont 314
skoro 339
skoruwaty 350
snočy 297
sokotyty 348
sorokousty 306
stamtond 316

- sterečy* 348
stražyty 348
struhaty 350
subota, pamětna- 306
subota, zadušna- 306
surowyj 340
swalba 309
swad'ba 309
swarba 309
swičky 304
syła 330
sypaty 346
syryj 340

šuda 319
šudy 319
šwičina, na- 307
šwjata, ristwiennoji- 303
šwjata, riždžannyji- 303

ščera 296
ščo 326, 330
ščobym 327
šo 326
šukaty 349
šukowa (nedila) 305
šutna (nedila) 305
šwydko 339

tagričnyj 300
tagrik 299
tam 318
tanka 318
tamky 318
tam, on- 318
tamtohoričnyj 300
tamtoho roku 299
tamtoričnyj 300
tanij 341
tano 341
teperhid 299
teperrik 299
teperuk, na- 301
terty 351
tilko 331
tlustyj 342
tohoričnyj 300
toho roku 299
topyty 347
toričnyj 300
torik 299
torišneho roku 299
towstyj 342

tu 317, 319
tučnyj 342
tuj 317
tujka 317
tujky 317
tunij 341
tuno 341
tut 317
tutka 317
tutko 317
tutky 317

učora 296
use 332
ušo 332
uškylko 332
utipaty 351
už 313
uže 313

wartuwaty 348
wčeraj 296
wčera wečerom 297
wčera z wečera 297
wčora 296
wčoraj 296
wčora uwečeri 297
wčora wečer 297
wečer: wčera wečerom 297
wčera z wečera 297
wčora uwečeri 297
wčora wečer 297
welo 330, 333
wesila 309
wesna 302
wesno 302
widei 315
widka 314
widkej 314
widky 314
widsudy 315
widta 315
widty 315, 316
widtyl 315
widwyžnyj, na- 307
wilgot 340
wilgotnyj 340
wilhotnyj 340
wilzknyj 340
wilnyj 340
wilžnyj 340
wisila 309
wisno 302

wityj 315
wjatyj 340
włony 299
wode 317
wodky 314
wodokrešči 304
wodokšči 304
wodoršči 304
wodtam 316
wodty 315
wohoryty 344
wozknyj 340
wolohyj 340
wordań 304
woti 317
wotiwu 317
w perešlim roci 299
w postupnomu roci 301
wse 310, 332
wsehda 310
wsilako 335
wśako 335
wšo 332
wšelako 335
wšelajak 335
wšeljako 335
wškylko 332
w tamnim roci 299
wtoričného roku 299
wlorik 299
wudtyla 316
wybraty 345
wyčistity 351
wykopaty 345
wyswičuwania 307
wyšičy ša 351
wyynis 306
wže 313

ynčak 336
ynšak 336

začerty 350
za dušamy, deń- 306
zadušna subota 306
zajedno 310
zakla 311
zaky 311
zapalyty 347
zatopyty 347
zawčara 298
zawče 310

zawždy 310
zowśim 337
zwidky 314
zwidkyla 314
zwidsy 315
zwidtam 316
zwidty 315

zwidtyl 315, 316
zwidtyj 315
zwodky 314
zwodtam 316
zwodtyl 315
zwydka 314
zwydkyl 314

zwydtał 315
zwydtałel 316
že 326
žebym 327
žywo 334, 339

SPIS MAP

296. Wczoraj
297. Wczoraj wieczorem
298. Przedwczoraj
299. W ubiegłym roku
300. Zeszłoroczne N s g n
301. W przyszłym roku
302. Wiosna
303. Boże Narodzenie
304. Jordan
305. (Niedziela) Palmowa
306. Dzień poświęcony pamięci zmarłych
307. Czuwanie przy zmarłym
308. Piątek
309. Wesele
310. Zawsze
311. Póki, dopóki
312. Potem, następnie
313. Już
314. Skąd
315. Stąd
316. Stamtąd
317. Tu (w tym miejscu)
318. Tam (dalej)
319. (Chodź) tu!
320. *Dakoly* — *dekolý* 'dawniej'
321. *Daščo* — *deščo* 'coś'
322. *Dagde* 'gdzieś'
323. Nic
324. Nie — zaprzeczenie zdania
325. Czy
326. Że (conj.)
327. Jakbym (wiedział)
328. Przez (pole, drogę)
329. *Dast bih* 'nie ma'
330. Ile (to kosztuje)?
331. Tylko
332. Wszystko
333. Dużo
334. Bardzo
335. Różnie
336. Inaczej

337. Całkiem
338. Cały
339. Prędko
340. Wilgotne (siano) N sg n
341. Tanie N sg n, tanio adv.
342. Tłusty
343. *Banuwaty* 'tęsknić, żalować'
344. Mówić, rozmawiać
345. Kopać (ziemniaki)
346. Lać, nalewać
347. Palić (ogień)
348. Strzec, pilnować
349. Szukać
350. Zdzierać (kore)
351. Międlić (len, konopie)

Cena cz. I-II zł 350.—

PL ISSN 0208-4058
ISBN 83-04-00310-4 całość
ISBN 83-04-02074-2